

UIT

NORGES
ARKTISKE
UNIVERSITET

Det juridiske fakultet

Selskapsinteressen

og styrets adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet.

Bendik Kajander

Liten masteroppgave i rettsvitenskap høst 2018

1 Innledning	3
1.1 Tema og problemstilling	3
1.2 Avgrensinger og presiseringer.....	4
1.3 Metode og kildemateriale	5
1.4 Fremstillingen videre	7
2 Selskapsinteressen.....	7
2.1 Innledning	7
2.1.2 Aksjeselskapenes historie	11
2.2 Vinningsformålet.....	13
2.2.1 Vinningsformålet tidsperspektiv	14
2.2.2 Vinningsformålet reklame- og omdømmeverdi	15
2.3 Selskapets interne interesser	16
2.3.1 Selskapets egeninteresse	16
2.3.2 Kreditorinteressen	17
2.4 Eksterne interesser i selskapet	19
2.4.1 Innledning	19
2.4.2 Ansatte	20
2.4.3 Samfunnsansvar	21
2.5 Oppsummering.....	24
3 Styrets handlingsrom.....	24
3.1 Styrets forvaltningsansvar.....	25
3.2 Styrets lojalitetsplikt ovenfor selskapet	27
3.3 Styrets erstatningsansvar.....	28
4 Rettsgrunnlag for styrets adgang til å ivareta andre interesser	32
4.1 Virksomhetsangivelsen	32

4.2 Myndighetsmisbruk	36
4.2.1 § 6-28	37
4.2.2 Styrets adgang til å ivareta andre interesser jf. § 6-28	41
4.3 Gaver (§ 8-6).....	42
5. Avslutning	44
Kildeliste.....	48

1 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

Styret i aksje- og allmennaksjeselskaper plikter å ivareta selskapsinteressen. Innholdet i begrepet er derfor avgjørende for hvordan styret utøver sin myndighet som selskapets ledelse. Oppgavens problemstilling er *selskapsinteressen, og styrets adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet.*

Selskapsinteressen omfatter relevante interesser og hensyn som må ivaretas ved selskapets drift. Eksempler på slike interesser er aksjonærenes interesse i økonomisk vinning, kreditorenes interesse, de ansattes interesse og samfunnshensyn. Innholdet i selskapsinteressen fremkommer ikke direkte av loven, og de rettslige rammene må i stor grad utledes av lovens forarbeider, rettspraksis og juridisk teori.

Det sentrale hensynet i selskapsinteressen har historisk vært ansett som aksjonærenes interesse i økonomisk vinning. Dette omtales ofte som *vinningsformålet*. Som styremedlem skal en først og fremst etterleve vinningsformålet, som igjen har til hensikt å komme aksjonærene til gode gjennom utbytte eller økt aksjeverdi. Gjennom samfunnsutvikling og rettspraksis har imidlertid andre interesser enn vinningsformålet blitt henført som en del av *selskapsinteressen*, som dermed også må ivaretas av styret.

Aksjeselskapene er viktige samfunnsaktører, og har stor innflytelse på et samfunnsøkonomisk plan. Det er derfor ikke sjeldent at styret kan bli satt i situasjoner hvor vinningsformålet må avveies mot interessene til de ansatte, kreditorer, forbrukere og samfunnet. I avveiningen vil det kunne oppstå interessekonflikter, ettersom en tilsidesettelse av vinningsformålet vil kunne stride mot aksjeeiernes interesser.

Problemstillingen i første del av oppgaven er hvilke interessers som inngår i begrepet *selskapsinteressen*. Oppgavens andre del omhandler styrets handlingsrom, og deres adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet.

1.2 Avgrensinger og presiseringer

Alle aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper skal ha et styre jf. § 6-1 første ledd første punktum. Styret velges av generalforsamlingen, som er den øverste myndighet i selskapet jf. aksjeloven (asl.) og allmennaksjeloven (asal.) § 5-1 første ledd.

Generalforsamlingen er på sin side et obligatorisk selskapsorgan som har til oppgave å være beslutningsorgan for aksjonærene.¹ Styret består av én eller flere personer som har som oppgave å forvalte selskapet på vegne av aksjeeierne.²

I det følgende vil selskapets ledelse omtales som *styret*. I dette inngår også avgjørelser av daglig leder og bedriftsforsamlingen. Videre vil formuleringen *andre interesser* benyttes som en betegnelse på interne og eksterne interesser som omfattes av selskapsinteressen.³

Som begrep brukes gjerne *aksjonærinteressen* og *vinningsformålet* om hverandre, ettersom begge begrepene adresserer aksjonærenes interesse i økonomisk vinning. Rettskildemessig finnes det lite grunnlag for å diskutere om aksjeeierinteressen omfatter mer enn vinning. Av hensyn til problemstillingen og plasshensyn vil ikke spørsmålet problematiseres i denne oppgaven.

Av oppgavetekniske hensyn fremkommer ordlyden “til fordel for” i oppgavens problemstilling. Formuleringens hensikt er å betegne styrets eventuelle mulighet til å nedprioritere og tøye vinningsformålet, og dermed gis andre selskapsinteresser en *fordel* på bekostning av vinningsformålet. Utover formuleringens oppgavetekniske betydning, legger den ikke noen større føringer for fremstillingen.

Drøftelsene i oppgaven knytter seg til selskaper med begrenset deltakeransvar, altså aksjeselskaper (heretter AS) og allmennaksjeselskaper (heretter ASA). Dette er fordi temaet i

---

¹ Andenæs (2016) s. 257

² Bråthen (2017) s. 169

³ Kap. 2 om Selskapsinteressen

fremstillingen har størst relevans for børsnoterte selskaper, da det er disse som gjerne har flest ansatte, og størst innflytelse på omgivelsene sine rundt.

De lovfestede reglene for aksje- og allmennaksjeselskap har siden 1997 har vært regulert i to forskjellige lover. I denne fremstillingen vil de to selskapsformene i de fleste tilfeller bli omtalt under ett. I de tilfeller hvor bestemmelsene i lovene har samme nummerering og identisk innhold, vil det bli henvist til vedkommende bestemmelse i begge lover under ett (for eksempel asl./asal § 2-20), med mindre annet fremkommer som nødvendig.

1.3 Metode og kildemateriale

Den primære rettskilden for en nærmere studien av rettsreglene om aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper er lov av 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper og nr. 45 om allmennaksjeselskapene. Lovene trådte i kraft 1. januar 1999, og erstattet lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper.⁴ Ved siden av de sentrale lovgrunnlagene vil Høyesteretts praksis være sentrale rettskilder for oppgaven.⁵

Videre vil det være naturlig å se hen til lovens forarbeider for inngående tolkning av spørsmål som kun indirekte gjør seg til kjenne i lovens bestemmelser.

I de tilfeller hvor det ikke kan utledes noe av lov eller rettspraksis, vil juridisk litteratur være et naturlig utgangspunkt for å belyse oppgavens problemstillinger. De rettslige rammene for selskapsinteressen og styrets handlingsrom har imidlertid vært beskjedent behandlet, og drøftelser av temaet fremkommer kun forutsetningsvis. Litteraturens rettskildemessige vekt må vurderes ut i fra hvor oppdatert synspunktene er, og hvor inngående de er drøftet, og hvorvidt det finnes en konsensus rundt forholdet blant andre forfattere.⁶ Utover dette må litteraturens rettskildemessige vekt forstås ut i fra tradisjonell rettskildeteori.⁷

---

⁴ Andenæs (2016) s. 15-19

⁵ Woxholt (2018) s. 23

⁶ Boe (1996) s. 287

⁷ Eckhoff (2001) s. 269 flg

Aksjeselskapslovene bygger på et fellesnordisk lovsamarbeid. Formålet med samarbeidet var å oppnå en mest mulig ensartet nordisk selskapslovgivning.⁸ Dette innebærer at både svensk og dansk rett kan bidra ved tolkningen av de norske aksjeselskapslovene. I denne oppgaven er spesielt dansk og svensk litteratur viet en rolle.

Selskapsretten er sentral for gjennomføringen av EUs formål om et fritt marked, som er bindende for Norge gjennom EØS-avtalen. I lys av det internasjonale samarbeidet må de to sentrale lovene må ses i sammenheng med EU-retten. Oppgaven avgrenses imidlertid mot reglene på dette området, da de ikke regulerer myndighetsmisbruk eller andre områder som er aktuelle for oppgavens problemstilling.

På aksjeselskapenes og allmeneaksjeselskapenes område er det utformet og utgitt anbefalinger som bidrar med retningslinjer for hva som er god selskapspraksis. Næringslivets aksjemarkedsutvalg har blant annet utgitt en rekke anbefalinger.⁹ For oppgaven vil *Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (Corporate Governance)* være relevant, som i de senere år er utgitt av en gruppe foreninger og institusjoner kalt Norsk Utvalg for eierstyring og selskapsledelse (heretter NUES). De ulike Corporate Governance-anbefalingene omtales ofte som “soft law”, i motsetning til selskapslovgivningen som betegnes som “hard law”.¹⁰ Begrepsbruken tilsier at retningslinjene ikke er rettslig bindende, så lenge det samme ikke følger av lovgivningen. Bråthen uttaler at kildenes rettskildemessige vekt ikke er uten “enhver rettslig betydning.”¹¹

Som rettskilde bygger Corporate Governance-kodene på et prinsipp som kalles “comply or explain”.¹² Prinsippet innebærer at selskaper som ikke følger retningslinjene må innta en forklaring på dette i årsberetningen, jf. regnskapsloven §§ 3-3 b og 3-3 c. Anbefalingenes relevans for problemstillingen bli behandlet i kapittel 2.4.2.

---

⁸ Ot. prp. nr. 19 (1974-1975) s. 6 flg.

⁹ Består av representanter fra Næringslivets Hovedorganisasjon, Finans Norge, Norges Rederiforbund og hovedorganisasjonen Virke.

¹⁰ Bråthen (2017) s. 71

¹¹ Bråthen (2017) s. 71

¹² På Norsk: “Følg og forklar-prinsippet”

1.4 Fremstillingen videre

Aksjelovene pålegger selskapets styre å ivareta selskapets interesse. Det vil derfor være naturlig for oppgaven å redegjøre for hvilke hensyn og interesser *selskapsinteressen* omfatter. Her vil det først redegjøres for hvordan begrepet gjør seg tilkjønne i norsk rett, for deretter å rette et historisk blikk mot aksjeselskapenes historiske utvikling, og hvilke hensyn aksjeselskapet som institutt opprinnelig er bygget på. Deretter vil det redegjøres for de interessene som inngår i begrepet, under interessegruppene (1) vinningsformålet, (2) selskapets interne interesser, og de (3) eksterne interessene i selskapet.

I kapittel 3 drøftes styrets kompetanse som forvaltningsorgan. Hensikten med kapittelet er å redegjøre for styrets handlingsrom, og hvilke grunnleggende hensyn og retningslinjer styret skal følge ved sin myndighetsutøvelse.

I kapittel 4 drøftes de rettsgrunnlag som kan gi styret handlingsrom til å ivareta *andre interesser* til fordel for vinningsformålet. Her vil det først redegjøres for selskapets virksomhetsangivelse, før myndighetsmisbruksreglene behandles. Avslutningsvis vil det drøftes i hvilken grad styrets adgang til å gi gaver innebærer et handlingsrom til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet.

2 Selskapsinteressen

2.1 Innledning

Styret skal først og fremst fremme selskapets interesser.¹³ Det sentrale spørsmålet videre er hvilke hensyn som omfattes av selskapsinteressen, og som styret er pålagt til å ivareta. Selv om det ikke finnes noen lovtekst som eksplisitt regulerer innholdet i “selskapsinteressen” så er det flere bestemmelser i loven som anerkjenner begrepet, gjerne i sammenheng med styrets forvaltningsansvar (§ 6-12) og reglene om myndighetsmisbruk (§ 6-28). Juridisk litteratur og rettspraksis er derfor utgangspunktet for å belyse innholdet i begrepet.

---

¹³ Rt. 1996 s. 742 s. 760

I følge Dramstad er begrepet en samlebetegnelse på hvilke interesser som omfattes av selskapskonstruksjonen.¹⁴ Utover dette er det er stor enighet i både litteratur og rettspraksis om at aksjonærenes interesse er det sentrale hensynet i selskapsinteressen. Aarbakke m.fl. mener at det «uten videre må være på det rene at aksjonærenes interesse i å få avkastning for sin investering er det sentrale elementet i selskapsinteressen.»¹⁵ Denne oppfatningen underbygges av Andenæs som mener at selskapsinteressen primært omfatter aksjonærenes interesse i å få avkastning på den investerte kapital.¹⁶

I HR-2018-570-A kommer det imidlertid klart frem at selskapsinteressen består av mer enn aksjonærinteressen. Dommen er særlig relevant på skatterettens område, men har også betydning for det selskapsrettslige interessebegrepet. Høyesterett kom til at et selskap som var solgt til nye eiere, ikke kunne kreve fradrag for et tilretteleggingshonorar betalt til den finansielle rådgiveren ved transaksjonen. Det samme gjaldt et termineringsgebyr betalt til en tilbyder etter at selskapets styre endret en salgsanbefaling til å gjelde et nytt og høyere bud. Både lagmannsretten og Høyesterett mente det ikke var *tilstrekkelig tilknytning* mellom kostnadene og selskapets inntekter. Som grunnlag for denne betraktningen ble det av førstvoterende lagt til grunn at det var hensynet til aksjonærene som var hovedformålet med utgiftene til den finansielle rådgiveren, og dermed ikke selskapets egeninteresse.

Førstvoterende uttalte at:

“Selskapsinteressen er et mindre entydig begrep. Et selskap skal naturligvis ivareta aksjonærinteressen, men har også ansvar for de ansatte, for selskapets medkontrahenter og kreditorer, og for oppfyllelse av andre forpliktelser det måtte ha ovenfor omgivelsene og samfunnet for øvrig.”¹⁷

Her kommer det klart frem at *selskapsinteressen* ikke bare kan forstås på én måte.

Førstvoterende tilkjenner at aksjonærinteressen har en sentral posisjon, men trekker også

---

¹⁴ Dramstad (2011) s.168

¹⁵ Aarbakke m.fl (2017) s. 505-506

¹⁶ Andenæs (2016) s. 344-345

¹⁷ I HR-2018-570-A (41)

inn at hensynet til de ansatte, selskapets medkontrahenter og kreditorer, og omgivelsene og samfunnet for øvrig som er en del av selskapsinteressen.

Det har internasjonalt oppstått to akademiske teorier som kan benyttes til å nærmere forklare innholdet i selskapsinteressen. Den første oppfatningen kalles Shareholder Wealth Maximization (heretter Shareholder-value).¹⁸ Teorien går forenklet ut på at det er i selskapets overordnede interesse å sikre optimal avkastning på aksjonærens investering i aksjen. Synspunktet som forfektes gjennom denne teorien har gjennom tiden stått særlig sterkt i selskapsretten, blant annet i USA og Storbritania.¹⁹

I nyere tid har det foregått et skifte i selskapsretten, hvor det rettes større fokus mot andre interesser som gjør seg gjeldene i selskapets liv. Den nye innflytelsen fra økonomisk teori er blitt omtalt som et “selskapsrettslig paradigmeskifte”.²⁰ Dette kan på sin side forklares gjennom teorien om Stakeholder-value, som har hatt særlig tilslutning i kontinental-Europa.²¹ Teorien innebærer et utvidet syn på innholdet i *selskapsinteressen*, og ser særlig til interne og eksterne interesser i selskapet. Dette er for eksempel kreditorer, de ansatte, samfunnet og miljøets interesser i selskapet. I nordisk selskapsrett virker det imidlertid å være bred enighet om at selskapers virksomhet skal vurderes i både et “shareholder”- og et “stakeholder”-perspektiv.²² Ettersom de to perspektivene tilsynelatende virker å være i motstrid med hverandre, kan det oppstå vanskelige spørsmål for hvordan interessene skal veies opp mot hverandre, både for lovgiver og i den daglige forvaltningen av selskapet.²³

Av hensyn til styret er spørsmålet videre hvordan de ulike interessene skal avveies mot hverandre. Werlauff påpekte i 1991 at selskapsinteressen består av flere ulike interesser, og setter aksjonærenes interesse som øverste prioritet:

---

¹⁸ Woxholt (2018) s. 121

¹⁹ Aarbakke m. fl (2017) s. 506

²⁰ Woxholt (2018) s. 121 jf. Kruger Andersen, Aktie- og anpartsselskapsret, 13.utg, København, 2017 s. 64.

²¹ Aarbakke m. fl (2017) s 507

²² Jacobsen (2018) s. 16

²³ Woxholt (2018) s. 123

«Selskabsinteressen kan defineres som selskabets interesse i nettogevinst med henblik på varetagelse af et antal indyrdes vægtede interesser, primært selskabsdeltagernes interesse i kapitaltilvækst, sekundært selskabskreditorernes interesse i overholdelse af de med dem indgåede aftaler, og tertiært medarbejderes, medkontrahenters og samfundets interesser i selskabet, dog således at sidstnævnte efter omstændighederne kan få absolut forrang for samtlige øvrige bestanddele af selskabsinteressen.»²⁴

Werlauff deler opp selskabsinteressen i tre deler. Dette er de interne interesser som primært er selskabsdeltakernes interesse i kapitalvekst (vinningsformålet), sekundære interesser knyttet til selskapskreditorerne og medkontrahenter for inngåtte avtaler (interne interesser), og til sist de ansatte, medkontrahenter og samfunnets interesser (eksterne interesser). Han oppstiller en rangordning, hvor vinningsformålet er på topp. Han tar videre til ordet for at de eksterne interessene ikke er avskåret fra å få forrang dersom omstendighetene tilsier det.

Andenæs m.fl poengterer at selskapsledelsen primært skal fremme aksjonærenes interesse, men at det er rom for en *berettiget ivaretagelse* av også andre interesser. Dette knytter han særlig i forbindelse til «større virksomheter», hvor for eksempel hensynet til de ansatte og miljøet i større grad gjør seg gjeldende.²⁵ Hva han legger i denne påstanden er ikke nærmere begrunnet, og det redegjøres ikke for hva som innebærer en «berettiget ivaretagelse».

I 2016 uttalte Werlauff seg på nytt om forholdet, og mener på sin side at vinningsformålet og de andre interesser som gjør seg gjeldende bør vurderes mer i et kompromissperspektiv enn et motsetningsperspektiv.²⁶ Dette kan tolkes som at vinningsformålet ikke står til hinder for å ivareta andre interesser der det er adgang for det. Det kan forstås som at de forskjellige interessene i større grad overlapper hverandre, og gir grunnlag for en helhetlig interesseavveining av samtlige hensyn.

I lys av drøftelsen over er det klart at selskabsinteressen primært inneholder hensynet til aksjonærene og deres interesse i vinning. Det er imidlertid ikke tvil om at selskabsinteressen

---

²⁴Werlauff (1991) s. 72.

²⁵ Andenæs (2016) s. s. 344-345

²⁶ Werlauf, Selskabsrett, 10 utgave, København, 2016 s. 31

også omfatter andre interne og eksterne interesser. Sett i lys av *paradigmeskiftet* i økonomiske teorier er det etter mitt syn viktig å forstå *selskapsinteressen* som et dynamisk begrep som må forstås i takt med samfunnet, samfunnsøkonomi, politiske strømninger, samt arten og størrelsen av selskapets virksomhet.

Hensynet til profittmaksimering er ikke lenger enerådene i selskapsretten. Dette vil i større grad åpne opp for styrets adgang til å ivareta andre interesser.²⁷ Det er imidlertid ikke noe klart svar på hvordan interessene skal balanseres opp mot hverandre.

Som redegjort for i drøftelsen over er det gjennom tiden særlig aksjonærenes interesser som har drevet frem utviklingen av det vi i dag kaller det moderne aksjeselskap. I det neste punkt skal det kastes et blikk på aksjeselskapenes historie, av hensikt å nærmere belyse hvordan vinningsformålet har stått sentralt i selskapsinteressen gjennom tiden.

2.1.2 Aksjeselskapenes historie

Utgangspunktet for utviklingen som har ledet frem til dagens aksjeselskaper, var de store handelskompanier på 1600-tallet. I spissen gikk Nederland og stiftet ved lov det Nederlandsk-Ostindiske Kompani i 1602. Selskapet var et juridisk subjekt med kapital innskutt av et stort antall interessenter. Selskapsformen ble snart adoptert av andre stater som drev med lignende forretninger, og må kunne kalles de moderne aksjeselskapers stamfar. I Norge vokste de første betydelige selskapene frem på 1850-tallet i særlig sammenheng med overgangen fra et naturallusholds- og bondesamfunn til et kapital- og industrisamfunn. Dette hadde sitt utspring i den industrielle utviklingen.²⁸ Allerede her er det grunnlag for å identifisere den sentrale interessen i selskapet, altså *aksjonærinteressen*. Aksjonærinteressen representerer de som har stiftet og investert i selskapet, og følgelig deres interesse i økonomisk gevinst på sine investeringer.

Den amerikanske dommen *Dodge v. Ford Motor Co.* fra 1919 viser hvordan selskapets formål har vært å fremme aksjeeiernes interesser. Dommen omhandlet uenighet mellom selskapets aksjonærer. I dette tilfellet foretok generalforsamlingen en disposisjon som fraviker selskapets

---

²⁷ Rt. 1996 s. 742 på s. 759

²⁸ Andenæs (2016) s. 11-13

vinningsformålet til hensyn for samfunnsansvaret.²⁹ Dommen har overføringsbetydning til oppgavens problemstilling, da innholdet i selskapsinteressen i stor grad vil være likt for både aksjonærer og styret.

Som majoritetsaksjeeier med 59 % av aksjene besluttet Henry Ford å forhøye arbeidernes lønninger ut over det lovgivningen og gjeldende avtaler krevde. Michigan Supreme Court var enig med mindretallsaksjonærene om at Ford måtte styre selskapet i aksjonærenes interesser, fremfor de ansattes og kundenes interesser. I dommen heter det blant annet at «a business corporation is organized and carried on primarily for the profit of the stockholders». Av dommen kan det utledes at et selskap historisk sett har handlet på vegne av aksjonærene, og deres interesse i gevinst - altså vinningsformålet.

Aksjeselskapenes historie viser at aksjonærenes interesser har stått i kjernen av selskapene siden tidenes morgen. Den sentrale motivasjonen for å opprette et aksjeselskap er nettopp muligheten aksjonærene har til å oppnå gevinst på sin investerte kapital. Særlig spiller prinsippet om begrenset deltakeransvar en viktig rolle. Prinsippet gjør det mulig å drive risikofylt virksomhet med økonomisk gevinst for øyet, for både aksjonærene, men også for andre interessenter i selskapet.³⁰

Et sentralt spørsmål for oppgaven videre er hva som er det nærmere innholdet i selskapsinteressen. Innholdet i selskapsinteressen er viktig for hvilke hensyn styret må foreta avveininger av i sine beslutninger.³¹ Med utgangspunkt i rangordningen Werlauff oppstiller, vil dette punktet drøfte (1) vinningsformålet som er den mest sentrale komponenten av selskapsinteressen. Deretter vil drøftes (2) selskapets interne interesser, og til sist (3) eksterne interesser i selskapet.

---

²⁹Dodge v. Ford Motor Co. 204 Mich. 459, 170 N.W. 668, 3 A.L.R. 413 (1919)

³⁰ Rt. 2010 s. 306 (69)

³¹ Kapittel 3

2.2 Vinningsformålet

Vinningsformålet innebærer at selskapet skal etterstrebe profitt og at overskuddet skal tilfalle aksjeeierne.³² Til tross for å være et grunnleggende prinsipp i selskapsretten, reguleres ikke vinningsformålet direkte i aksjelovene. Prinsippet kommer imidlertid indirekte frem i aksjeloven om selskapets formål. Aksjeloven angir selskapsformålet på to måter, ved virksomhetsformålet og vinningsformålet.³³

Den ene siden av vinningsformålet kommer først til uttrykk i asl. § 1-1 tredje ledd.

Aksjelovene gjelder ikke «selskaper som ikke har økonomisk formål med mindre selskapet i stiftelsesgrunnlaget er betegnet som aksjeselskap».³⁴ Dette innebærer at dersom vedtektene ikke inneholder en formålsangivelse, antas det at selskapet har et økonomisk formål, jf. § 1-1. For den videre fremstilling legges det til grunn at selskapet ikke har nedtegnet et annet formål, og dermed har et økonomisk formål.

Det heter videre i § 2-2 andre ledd at selskapets vedtekter må angi hva overskuddet skal gå til *“dersom selskapet ved sin virksomhet ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte”*. Dette innebærer at selskapet i utgangspunktet skal skaffe aksjeeierne utbytte. Av denne grunn omtales ofte vinningsformålet som aksjeeierinteressen.

En samlet forståelse av de to bestemmelsene tilsier at vinningsformålet inneholder et krav om at selskapet skal etterstrebe profitt, og at overskuddet skal tilfalle aksjeeierne. Denne forståelsen er underbygget i HR-2016-1439-A hvor førstvoterende uttalte at:

“...det anses å følge av det aksjeselskapsrettslige vinningsformålet at aksjeeierne har krav på en rimelig løpende avkastning i form av utbytte når forholdene ligger til rette for dette...”³⁵

---

³² HR-2016-1439-A

³³ Jacobsen (2018) s.13

³⁴ For allmennaksjeselskaper er det et absolutt krav at selskapet betegnes som sådan i vedtektene. Det er av den grunn er ikke den samme formuleringen å finne asal.

³⁵ HR-2016-1439-A (97)

Den andre siden av vinningsformålet må forstås i sammenheng med selskapets virksomhetsangivelse. Ved stiftelsen av selskapet skal aksjonærene stadfeste selskapets virksomhet jf. asl. § 2-2 første ledd tredje punkt / asal. § 2-2 første ledd fjerde punkt. Virksomhetens formål kan eksempelvis nedtegnes som “handel” eller “industri”. Virksomhetsformålet får særlig betydning da det setter retningslinjer og grenser for styrets handlingsrom ved forvaltningen av selskapet.³⁶ Dette betyr at styret må oppfylle vinningsformålet innenfor rammene som er angitt i virksomhetsformålet. De to formålene utfyller hverandre ettersom det er nettopp gjennom selskapets virksomhet at vinningsformålet skal oppnås.³⁷ Virksomhetsangivelsens praktiske funksjon som rettsgrunnlag for styrets adgang til å ivareta andre interesser vil bli behandlet i kapittel 4.

2.2.1 Vinningsformålets tidsperspektiv

Tidsperspektivet er et sentralt vurderingstema for hvorvidt styrets handlinger fremmer vinningsformålet. Verken aksjeloven eller forarbeidene utdyper innholdet i tidsperspektivet for vinningsformålet, og spørsmålet må derfor besvares ved hjelp av andre rettskildefaktorer.

Selskapsretten bygger på en forutsetning om et vedvarende selskapsforhold, og det er derfor naturlig å se vinningsformålet i et langsiktig perspektiv.³⁸ Truyen fremhever at kravet om gevinstmaksimering «strekker seg lengre enn til kun å gjelde den umiddelbare gevinsten. Fortjenesten må vurderes i et lengre tidsintervall».³⁹ Dette taler for at oppfyllelse av vinningsformålet ses i et langsiktig perspektiv. Andenæs underbygger dette med at det klare utgangspunkt for ledelsen når de fremmer selskapsinteressen, er å ta sikte på en langsiktig investeringshorisont.⁴⁰

Det er altså få holdepunkter for at en kortsiktig gevinstsikring er den beste løsningen dersom selskapet skal bestå over lang tid. Vurderingen vil imidlertid variere ut i fra selskapets art og

---

³⁶Aarbakke (2017) m.fl. s. 118

³⁷ Jacobsen (2018) s.13

³⁸ Truyen (2005) s. 108

³⁹ Truyen (2005) s. 109

⁴⁰ Andenæs (2016) s. 345

den enkelte selskapsdisposisjon. Schans Christensen mener at det: «Afgørende må være, at den linie, som lægges, på det lange sigt er egnet til å tjene aksjonærenes interesse.»⁴¹

På den andre siden er det vanskelig å sette en konkret tidsramme for hvordan styret må oppfylle vinningsformålet. Det avgjørende må være å legge en strategi i tråd med virksomhetsangivelsen, som på lang sikt er best egnet til å tjene aksjonærenes interesser. Dersom selskapet driver en virksomhet som belager seg på en kortsiktig vinningshorisont, vil en kortsiktig oppfyllelse av vinningsformålet være den rettmessige tilnærmingen. For eksempel hvis et selskap driver med konsertvirksomhet, så kan det for selskapet være avgjørende å maksimere profitten for hvert arrangement, slik at det må legges en kortsiktig vinningshorisont til grunn for vurderingen.

2.2.2 Vinningsformålets reklame- og omdømmeverdi

Vinningsformålet omfatter i utgangspunktet avgjørelser som fører til direkte vinning. Formålets ytre grenser kan imidlertid strekkes ytterligere, og omfatter også indirekte vinning. Dette gjelder for eksempel avgjørelser av styret som ved første blick tilgodeser andre interesser enn vinningsformålet, men som indirekte kan innebære en reklame eller omdømmeverdi for selskapet.

Rt. 1922 s. 272 (Freia-dommen) illustrerer vinningsformålets ytre grense. I saken hadde et flertall i generalforsamlingen i A/S Freia Chocolate Fabrik gitt kr. 250 000 for å opprette et fond til medisinsk forskning. Mindretallet av aksjonærene anså gaven som et klart overtramp på deres økonomiske interesser som aksjonærer, og gikk til ugyldighetssøksmål. Høyesterett anså imidlertid gaven som lovlig. Selskapets formål med gaven var å bidra til at forskningen skulle avdekke ernærings- og nytelsesmidlenes betydning for folkehelsen og å støtte opp under undersøkelser som tar sikte på å motarbeide sykdommer og bedre nasjonens sunnhetstilstand. Høyesterett la på sin side vekt på reklameverdien av gaven. Førstvoterende uttalte at:

«Likeledes har direktionen fundet at gaven vilde ha stor betydning for selskapet og dets fremtidige virke som reklame, nemlig derved af den henleder opmærksomheten

---

⁴¹ Schans Christensen (2001) s. 306

paa selskapet og samler interessen om det paa en for selskapet meget heldig maate». ⁴²

Dommen var enstemmig, men det var to dommere som mente at dette var et særlig tungtveiende argument. Høyesterett mente altså at gaven ville ha stor betydning for selskapets omdømme i form av reklameverdi, som igjen ville resultere i økonomisk vinning og et oppfylt vinningsformål. Dette viser at vinningsformålet ikke bare favner direkte vinning, men at også muligheten for en indirekte gevinst gjennom reklame og omdømmeverdi.

Hvorvidt styret oppfyller vinningsformålet ved en selskapsdisposisjon må altså ses i sammenheng med dets ytre grenser. For det første må det tas hensyn til vinningsformålets tidsperspektiv. Vurderingen må foretas ut i fra selskapets virksomhet og omstendighetene for øvrig, og normen kan være forskjellig fra selskap til selskap. For det andre kan disposisjoner som ved første blick virker å stride med vinningsformålet aksepteres, all den tid disposisjonen kan bety en reklame- og omdømme verdi, og dermed gi en indirekte økonomisk gevinst på sikt. Etter min mening gir vinningsformålets “tøyelighet” styret et vidt handlingsrom til å ivareta andre interesser ved sin myndighetsutøvelse.

2.3 Selskapets interne interesser

2.3.1 Selskapets egeninteresse

Selskapsinteressen inneholder som nevnt flere interesser utover vinningsformålet. Når det tales om selskapets interne interesser, henvises det ofte til selskapet i seg selv som juridisk person, de ansatte, kontraktsparter og kreditorer. Disse gruppene er viktige bidragsytere til selskapets drift. Spørsmålet i det følgende er hva som menes med selskapets egeninteresse.

Et selskap må antas å ha et økonomisk formål dersom det driver med næringsvirksomhet, jf. § 1-1 tredje ledd nr. 2 jf. § 2-2 annet ledd. Med dette gjør selskapet som juridisk person seg gjeldene som en del av selskapsinteressen. Videre finnes det støtte i rettspraksis for at selskapets egeninteresse inngår i selskapsinteressen. Et eksempel på dette er Høyesteretts

---

⁴² Rt. 1922 s. 272 s. 274

avgjørelse Rt. 2000 s. 2033 (Santechdommen), som gjaldt krav på honorar for finansiell rådgivning til et aksjeselskap som endte med at selskapets aksjer ble solgt til en ny eier.

Førstvoterende uttalte:

”Selv om de som da sto bak selskapet, også hadde en interesse i hva de kunne få for sine aksjer, er det fullt legitimt at man prøver å ivareta interessene til selskapet som sådant i å overleve og fortsette som juridisk person, helst under så gode forhold som mulig”.⁴³

Dommen knesetter at aksjeselskapet som juridisk person har en avledet interesse i å bestå. Som det refereres til i dommen, kan en slik interesse være å unngå konkurs. En uttalelse fra HR-2017-2375-A underbygger også denne oppfatningen. Førstvoterende uttalte at det kan være en interesse i seg selv at selskapet overlever, både ovenfor selskapets egeninteresse og de eksterne interesser i selskapet. Dette er bla. aksjeeiere, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien i sin helhet.⁴⁴

Konklusjonen i dette punktet er at selskapets egeninteresse utgjør en selvstendig del av selskapsinteressen. Plikten til å fremme selskapsinteressen innebærer dermed at styremedlemmene også skal ivareta hensynet til selskapet som juridisk person.

2.3.2 Kreditorinteressen

Gjennom tiden har søkelyset også blitt rettet mot kreditorenes interesser ved siden av aksjeeiernes.⁴⁵ Spørsmålet er om kreditorinteressen er en del av selskapsinteressen?

Det ble i aksjelovgivningen tidlig innført regler for å verne om kreditorinteressen.⁴⁶ Et eksempel på dette er bestemmelsen om at aksjeeiernes rett til å motta tilbakebetaling av sine innskudd fra selskapet er nedprioritert til fordel for kreditorenes krav jf. § 16-9. Det kan også

---

⁴³ Rt. 2000 s. 2033 s. 2039

⁴⁴ HR-2017-2375-A avsnitt 37

⁴⁵ Woxholt (2018). s. 120

⁴⁶ Woxholt (2018) s. 120

vises til den det generelle forsvarlighetskravet som styret skal forholde seg til ved forvaltningen av selskapet, jf. § 3-4.

I Rt. 1993 s. 1399 (Ytternes) stadfestet Høyesterett at også kreditorinteressen er en del av selskapets interesse. I dommen hadde kreditorene til et konkursbo på vegne av selskapet gått til søksmål om erstatning mot revisor, jf. aksjeloven (1976)⁴⁷ §§ 15-12 jf. 15-1 (dagens asl./asl § 17-1). Revisoren hadde gitt uriktig erklæring om forhold knyttet til innbetaling selskapets aksjekapital. Saksøkte mente at erstatningsansvar ikke kunne gjøres gjeldene da erstatningen kun ville komme kreditorene til gode, og ikke aksjonærene. Høyesterett kom til motsatt resultat, og uttalte:

“Når det er opprettet et aksjeselskap, har aksjonærene skilt ut en del av sin formue, som deres ansvar som aksjeeiere er begrenset til, og som på den annen side selskapets kreditorer har fortrinnsrett til. Kreditorenes interesse i å ha selskapsformuen som dekningsobjekt, er også en selskapsinteresse.”⁴⁸

Uttalelsen tilsier at kreditorene har en prioritert rett til sitt krav i selskapet på bekostning av aksjeeierne. Dette tilsier videre at hensynet til kreditor er klart omfattet av selskapsinteressen.

At kreditorinteressen inngår i selskapsinteressen kommer også til uttrykk i HR-2017-2375-A. I saken hadde en underleverandør til et skipsverft levert og installert utstyr på kreditt frem til verftet gikk konkurs. Underleverandøren reiste erstatningskrav mot verftets daglige leder i medhold av aksjeloven § 17-1. Førstvoterende uttalte:

«Ledelsen i aksjeselskap som kommer i økonomiske vanskeligheter settes lett under et krysspress: Hensynet til kreditorene kan tilsi at ledelsen kaster kortene for å avverge ytterligere tap. For aksjeeierne, ansatte, samarbeidspartnere, lokalsamfunnet og samfunnsøkonomien, vil det imidlertid kunne være om å gjøre at ledelsen kan fortsette

---

⁴⁷ Lov 4. Juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper

⁴⁸ Rt. 1993 s.1399 (1405)

å arbeide for å få bedriften over kneiken og sikre fortsatt drift. Løser det seg, vil dette også komme kreditorfellesskapet til gode.»⁴⁹

Førstvoterende viser her til styrets utfordringer ved forvaltningen av et selskap på vei mot konkurs. Det gjøres gjeldende her at kreditorinteressen er av klar vekt, og styret må balansere denne opp mot aksjeeierne og andre eksterne interesser i selskapet.

At kreditorinteressen er omfattet av selskapsinteressen virker å være klart. Woxholt mener at hensynet til kreditorene idag så opplagt og akseptert at man ikke trenger noe ytterligere fastsettelse av det.⁵⁰

2.4 Eksterne interesser i selskapet

2.4.1 Innledning

Det er i nyere tid et større fokus på hvilke andre interesser enn vinningsformålet som berører selskapets virksomhet.⁵¹ Woxholt fremhever at søkelyset i nyere selskapsrett i større grad retter seg mot andre tredjemannsgrupper enn selskapets deltakerne og kreditorer. Som redegjort for i kapittel 2.3, er både kreditorinteressen og selskapets egeninteresse to hensyn som styret skal ivareta ved sin myndighetsutøvelse. Spørsmålet som følger er hvilke interesser som gjør seg gjeldene utover disse.

Styret i et selskap har også ansvar for de ansatte og oppfyllelse av forpliktelser ovenfor omgivelsene og samfunnet for øvrig.⁵² I det følgende vil selskapets ansatte benyttes som eksempel på en ekstern interesse knyttet til selskapets drift, før selskapenes samfunnsansvar og Corporate Social Responsibility drøftes.

---

⁴⁹ HR-2017-2375-A avsnitt 37

⁵⁰ Woxholt (2018) s. 120

⁵¹ Kapittel 2.1

⁵² HR-2018-570-A (41)

2.4.2 Ansatte

De ansattes interesser vil først og fremst være betinget av arbeidets art, forholdene på arbeidsplassen og de ansattes lønnsbetingelser.⁵³ Utover dette vil deres rettsstilling som ansatte i utgangspunktet være regulert i arbeidsmiljøloven⁵⁴, de ansattes individuelle arbeidsavtaler, Hovedavtalen LO-NHO, konkurslovgivning mv.⁵⁵ Stort sett er disse reglene de samme for alle arbeidsgivere.⁵⁶

I forarbeidene til aksjeloven uttaler lovgiver seg om hensynet til de ansatte:

«Det er klart nok at styret og andre som opptrer på vegne av selskapet skal søke å fremme aksjeeiernes interesser innenfor rammen av gjeldende lov og under hensyntagen til de sosiale forpliktelser selskapet har som arbeidsgiver.»⁵⁷

Her fremheves hensynet til de ansatte som spesielt relevant for styrets ivaretagelse av selskapsinteressen.

Lovgivning fra de senere år viser videre et klart ønske fra lovgiver om å lovfeste de ansattes interesser i selskapslovgivningen. Utviklingen kan tenkes å ha utgangspunkt i Grunnloven § 110 annet ledd hvorefter de ansatte har rett til ”medbestemmelsesrett på sin arbeidsplass”.

Ved lov 12. mai 1972 om endringer i aksjeloven av 1957 ble det innført regler som gjelder de ansattes medbestemmelsesrett i aksjeselskaper.⁵⁸ Dette omfatter ansattes rett til å være representert i selskapets styre (som gjelder dersom selskapet har flere enn 30 ansatte), jf. § 6-4 jf. § 6-5, og de ansattes rett til å organisere seg i en bedriftsforsamling (i selskap med mer enn 200 ansatte), jf. asl./asal. § 6-35.

Både hovedavtalen og prinsippet om de ansattes medbestemmelsesrett konstaterer at de ansatte er et særlig hensyn som inngår og skal ivaretas som en del av selskapsinteressen.

---

⁵³ Ot.prp.nr.7 (1971-1972) s. 14

⁵⁴ Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.

⁵⁵ Andenæs (2016) s. 261

⁵⁶ Overordnet tariffavtale mellom hovedorganisasjonene på arbeidsgiver og arbeidstakersiden.

⁵⁷ På side 123 av Innstilling 1970

⁵⁸ Ot.prp. nr. 36 (1993-94) s. 123

Videre finnes det støtte i rettspraksis for at de ansattes interesser utgjør en selvstendig del av selskapsinteressen. Rt. 2000 s. 931 (Inco) gjaldt en sak hvor et selskap ble oppløst på grunnlag av alminnelige rettsgrunnsetninger. Det ble i dommen lagt til grunn at lovens krav om “særlig tungtveiende grunner” også gjaldt der grunnlaget for oppløsning var alminnelige rettsgrunnsetninger. Høyesterett uttalte først at hensynet til de øvrige aksjonærene ville stå sentralt i vurderingen, men at det “[i] totalvurderingen må også kunne inngå momenter som selskapets størrelse, hensynet til ansatte, samfunnsmessige hensyn mv”.⁵⁹ Uttalelsen trekker klart i retning av at selskapets ansatte er et hensyn som inngår i selskapsinteressen.

Konklusjonen etter denne drøftelsen er at de ansattes interesser utgjør en selvstendig del av selskapsinteressen. Plikten til å fremme selskapsinteressen innebærer dermed at styremedlemmene også skal ivareta de ansattes interesser.

2.4.3 Samfunnsansvar

I nyere tid er det rettet et større fokus på selskapene, og at de har et samfunnsansvar som rekker lengre enn selskapets vinningsformål og selskapets interne interesser.⁶⁰ Spørsmålet er om også selskapenes samfunnsansvar er en del av selskapsinteressen.

Lovgivning fra de senere år viser et klart ønske om å gi selskapene større forpliktelser når det kommer til samfunnsansvar.⁶¹ En revisjon av regnskapsloven i 2010 fikk inn bestemmelsen om at selskaper som er notert på børs også plikter å rapportere om “sine prinsipper og praksis for foretaksstyring” jf. § 3-3b. Dette viser til at lovgiver ønsker å gi de store selskapene et enda større ansvar for driften av selskapet, og at ansvaret omfatter mer og annet enn den tradisjonelle selskaps- og kreditorinteressen.⁶²

---

⁵⁹ Rt. 2000 s. 931 s. 940

⁶⁰ Bråthen (2017) s. 67

⁶¹ Lov 16.juli 1999 nr. 69 offentlige anskaffelser, § 1

⁶² Woxholt (2018) s.124

Et mer konkret uttrykk for samfunnsansvaret finnes i regnskapsloven § 3-3 bokstav c, som ble vedtatt i 2013.⁶³ Bestemmelsen pålegger «store foretak» å redegjøre i årsberetningen for hvordan det ivaretar samfunnsansvaret. Dette omfatter:

“Hva foretaket gjør for å integrere hensynet til menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og sosiale forhold, det ytre miljø og bekjempelse av korrupsjon i sine forretningsstrategier, i sin daglige drift og i forholdet til sine interessenter” jf. § 3-3 c første ledd første punktum.

Bråthen mener at det er minimumskrav som oppstilles i bestemmelsen, og at forventningene om ansvarlig opptreden rekker lengre.⁶⁴ Bestemmelsenes praktiske funksjon er ikke å pålegge selskapene å ta samfunnsansvar, men å redegjøre for om selskapet gjør det eller ikke.

Den nye tendensen lovgivningen viser omtales gjerne som “Corporate Social Responsibility” (CSR), og må ses i sammenheng med paradigmeskiftet som er omtalt i kapittel 2.1. På norsk kan begrepet oversettes til “bedriftenes samfunnsansvar”. Begrepet omtales gjerne som “*de frivillige tiltakene som selskapet setter i verk*”.⁶⁵ For eksempel stilles det større krav om åpenhet omkring forholdene til selskapene, og at de etterhvert bør påta seg et samfunnsansvar.⁶⁶ Det sentrale i CSR er hvilket ansvar bedrifter bør påta seg for mennesker, samfunn og miljø som påvirkes av virksomheten.⁶⁷ Innsatsen selskaper legger i CSR-arbeid varierer. For mindre selskaper uten særlig innflytelse på samfunnet vil det ikke være naturlig å prioritere en strategi for å ivareta samfunnshensyn. Det kan imidlertid tenkes at større selskaper (ASA) i større grad forventes å etterleve prinsippene.

I Norge kommer CSR særlig til uttrykk i *Anbefalingene* fra Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES). Anbefalingen har størst relevans for store selskaper, og er et resultat

---

⁶³ Lov 17. Juli 1998 nr. 56 om årsregnskap

⁶⁴ Bråthen (2017) s. 68

⁶⁵ Bråthen (2017) s. 67

⁶⁶ Woxholt (2018) s. 123

⁶⁷ St.meld. nr. 10 (2008-2009) s.7

av arbeid av til sammen ni ulike foreninger og institusjoner.⁶⁸ Anbefalingen omfatter retningslinjer for å bidra til at selskapet gjør det de kan for å ivareta samfunn og miljø.

For eksempel må selskaper som søker opptak på Oslo Børs i søknaden redegjøre for om selskapets prinsipper for eierstyring og selskapsledelse er i samsvar med NUES. Oslo Børs oppstiller videre at selskapene årlig skal offentliggjøre sine prinsipper i samsvar med NUES.⁶⁹

Retningslinjene som vedgår CSR oppfordrer ikke til direkte brudd med det grunnleggende formålet om vinning, men må heller ses på som en oppfordring til å ivareta andre hensyn der det er adgang for det.

For eksempel kan miljøhensyn inngå som en del av vinningsformålet gjennom selskapets virksomhet. I et slikt tilfelle vil miljøhensynet omfattes av selskapsinteressen, og bli en del av styrets plikter ovenfor selskapet. Problemet oppstår imidlertid der miljøhensynet ikke er en del av selskapets virksomhet, og kan dermed falle utenfor vinningsformålets grenser.

Når det tales om samfunnsansvar vil hensynet til miljøet være relevant. For å ivareta hensynet til miljøet har lovgiver vedtatt et omfattende lovverk.⁷⁰ Den etter hvert omfattende miljølovgivningen viser at miljøhensyn har en strek rettslig posisjon i dagens samfunn. I Rt. 2004 s. 1645 fremheves det:

«For at arbeidet med å begrense forurensning skal være effektivt, er det [...] av stor betydning at den enkelte bedrift respekterer de grenser myndighetene setter i generelle regler og i enkelttillatelse».

Retningslinjene som følger av prinsippet om Corporate social responsibility, tar sikte på å sørge for at samfunnsansvar og god selskapsledelse blir etterlevd der det er mulighet for det. Dette innebærer imidlertid ikke en oppfordring til direkte brudd på vinningsformålet, men å tøyne dets innhold der det er mulighet for det.

---

⁶⁸ Aksjonærforeningen i Norge, Den norske Revisorforening, Eierforum, Finansnæringens Hovedorganisasjon, Norske Finansanalytikerens Forening, Norske Pensjonskassers Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon, Oslo Børs og Verdipapirfondenes forening.

⁶⁹ Jf. Børsloven § 24 første ledd og børsforskriften § 1 tredje ledd.

⁷⁰ Lov 3. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall § 7, Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold § 6, Lov 17. desember 2004 nr. 99 om klimakvote.

Konklusjonen er at samfunnsansvar også er en del av selskapsinteressen.

2.5 Oppsummering

Det er etter dette på det rene at selskapsinteressen ikke er et entydig begrep. Begrepet inneholder hensyn og interesser som styret må balansere opp mot hverandre i sin myndighetsutøvelse. Ved å oppstille en rangordning av hensynene settes vinningsformålet på topp som det hensynet som i størst grad representerer både aksjonærenes og selskapets grunnleggende formål. Under dette hensynet finnes selskapets interne interesser, som representerer kreditorinteressen og selskapets egen interesse i kraft av å være en juridisk person. Disse er vernet i både lov og rettspraksis, og det virker å være enighet i litteraturen om at interessenes også inngår i selskapsinteressen. Deretter finnes de eksterne interessene i selskapet som for eksempel er hensynet til de ansatte og samfunnet.

En slik rangordning av interessene kan gi en pekepinn på hvordan styret skal vektlegge de forskjellige hensynene opp mot hverandre. Det er imidlertid klart at interessene ikke står i motsetningsforhold ovenfor hverandre, og må vurderes som overlappende verdier. For styrets adgang til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet må vurderingen foretas ut i fra en bred interessavveining, og hvilke konkrete omstendigheter som foreligger. Dette vil bli nærmere behandlet i kapittel 3, hvor det redegjøres for styrets kompetanse og handlingsrom som selskapets lederorgan. Det vil være relevant for hvilke grunnleggende hensyn og interesser som styret plikter å ivareta ved sin myndighetsutøvelse.

3 Styrets handlingsrom

Det generelle handlingsrommet for styrets adgang til å ta avgjørelser er sammensatt av flere komponenter. Styret må først og fremst forholde seg til selskapets formål og vedtekter i sin myndighetsutøvelse. For det andre gir aksjeloven styret ansvaret for forvaltningen av selskapet, jf. aksjeloven § 6-12, som innebærer ivaretagelse av ytterligere hensyn. Styrets ulovfestede lojalitetsplikt ovenfor aksjonærene, samt reglene om myndighetsoverskridelse og erstatningsansvar setter også rammer for styrets myndighetsutøvelse.

3.1 Styrets forvaltningsansvar

Styret har et overordnet ansvar for forvaltningen av selskapet, og er selskapets øverste leder jf. asl./asal. § 6-12 (1). Styret plikter å foreta en “forsvarlig organisering av virksomheten” jf. § 6-12 første ledd nr. 2. Det følger videre av bestemmelsens tredje ledd at “styret skal holde seg orientert om selskapets økonomiske stilling og plikter, og påse at dets virksomhet, regnskap og formuesforvaltning er gjenstand for betryggende kontroll.”

Å forvalte et selskap innebærer altså en plikt for styret til å forstå hvordan man skal lede selskapet og virksomheten. Plikten følger av lovteksten, men det er også et generelt ulovfestet krav til at styrets forretningsmessige avgjørelser må være forsvarlige, noe som omfatter saksbehandlingen og innholdet av de beslutninger som treffes.⁷¹ Dersom styret ikke forvalter i tråd med forsvarlighetskravet, og avgjørelsen har ført til et økonomisk tap, vil den kunne være erstatningsbetingende, jf. § 17-1.

For at styremedlemmene skal være i stand til å ivareta alle interessene som gjør seg gjeldene, må de være orientert om selskapets økonomiske situasjon og hvilke interessegrupper som er relevante i driften. Det følger av forarbeidene at omfanget av plikten til å orientere seg kan variere etter omstendighetene. Her trekkes det særlig frem at kravene til styret i en økonomisk vanskelig situasjon kan være helt andre enn i en situasjon der økonomien i selskapet er god.⁷²

Av hensyn til både selskapet og dets kreditorer plikter styret blant annet til å sørge for at selskapet har en forsvarlig egenkapital. Dette kommer til uttrykk i asl./asal § 6-12 om styrets plikt til å forvalte virksomheten ansvarlig, og mer spesifikt § 3-4. Bestemmelsen stiller krav om at «*Selskapet skal til enhver tid ha en egenkapital som er forsvarlig ut fra risikoen ved og omfanget av virksomheten i selskapet.*» Formålet med bestemmelsen er primært å verne selskapets kreditorer, og stiller krav til styremedlemmenes kunnskap om selskapets økonomiske situasjon.⁷³ Spørsmålet om forsvarlig egenkapital var et sentralt tema i den

---

⁷¹ Woxholt (2018) s. 217, Perland, s. 24–25

⁷² NOU 1996:3 Ny aksjelovgivning s. 137

⁷³ Ot.prp.nr.36 (1993–1994) s.68

tidligere nevnte dommen, HR-2017-2375-A (Blålid), hvor styret måtte foreta en avveining av hensynet til selskapets fortsatte drift opp mot kreditorinteressen.

Et relevant spørsmål for oppgaven er hvilken betydning selskapsinteressen har for styrets forvaltning. Om styrets plikt til å ivareta selskapets interesser i sin forvaltning kommer til uttrykk i LB-2009-141024, hvor førstvoterende uttalte:

“I tillegg til de plikter som følger av aksjeloven, har styret også en generell ulovfestet plikt til å opptre lojalt for å oppfylle selskapsinteressene, fremfor egne eller andres særinteresser.”⁷⁴

Som redegjort for i kapittel 2 om innholdet i selskapsinteressen, så er vinningsformålet det mest sentrale hensynet som styret må ivareta ved sin myndighetsutøvelse. Dette ble senest underbygget i NOU 2010:1 s. 75, hvor lovgiver uttaler at:

”Ledelsens overordnede oppgave er å ivareta aksjeeiernes interesser, som normalt vil være å få gevinst og avkastning på kapitalen de har i selskapet. Ledelsen skal imidlertid også ta hensyn til de ansatte, kreditorene og andre medkontrahtenters interesser.”⁷⁵

For oppgavens problemstilling er det imidlertid relevant å fastslå hvorvidt det er adgang for styret til å ivareta andre interesser. I tråd med drøftelsen i kapittel 2 er det grunnlag for en slik adgang så lenge styret ikke krenker vinningsformålet. Videre er det styrets oppgave å vurdere hvordan de ulike interessene skal vektes opp mot hverandre. I Rt. 1996 s. 742 uttalte Høyesterett at ”styremedlemmer er selskapets tillitsmenn og har et selvstendig ansvar for å handle i selskapets interesse, ikke i arbeidsgiverens.”⁷⁶ Formuleringen indikerer først og fremst at det ikke kan settes likhetstegn mellom vinningsformålet og selskapets interesse.

---

⁷⁴ LB-2009-141024, under punkt 4.3

⁷⁵ NOU 2010:1 s. 75

⁷⁶ Rt. 1996 s. 742 s. 760

Styret må altså forholde seg til selskapsinteressen, som både inneholder aksjonærenes interesser og andre interesser.

I lys av drøftelsen over har styret et vidt handlingsrom i sin forvaltning av selskapet. I kjernen av forvaltningsansvaret ligger styrets plikt til å ivareta hensynet til aksjonærene og vinningsformålet. Så lenge styret ikke krenker vinningsformålet, er det imidlertid handlingsrom til å ivareta også andre interesser.

3.2 Styrets lojalitetsplikt ovenfor selskapet

Den ulovfestede lojalitetsplikten ovenfor selskapet bidrar for å sette rammene for styrets handlingsrom. I aksjelovene er det ingen bestemmelser som tilsier at det finnes en lovfestet lojalitetsplikt. På den annen side er det flere regler i aksjelovene som er bygget på hensyn som gir uttrykk for lojalitetsplikten. Dette er for eksempel regler om krav til egenkapital (§ 3-4) og tilsynsplikt (§ 6-13).

Om styrets lojalitetsplikt uttalte departementet at styremedlemmene som oppdragstakere i utgangspunktet skal ivareta en alminnelig lojalitet ovenfor selskapet som oppdragsgiver. Dette innebærer altså aksjonærene og selskapets formål - altså vinningsformålet. Det fremkommer imidlertid at Lojalitetsplikten ikke er til hinder for at styret også må ivareta andre hensyn som gjør seg gjeldene i selskapet.⁷⁷ Selskapets ledelse, herunder det enkelte styremedlem har altså en alminnelig lojalitetsplikt ovenfor selskapet.⁷⁸

Lojalitetsplikten innebærer at styremedlemmene har en plikt til å avstå fra handlinger som fremmer deres egeninteresse på bekostning av selskapet.⁷⁹ Slike typiske brudd på lojalitetsplikten kan forekomme hvor ledelsen utnytter sin stilling til å skaffe seg personlige eller økonomiske fordeler. Dette kan for eksempel være ved å tilegne seg selskapets midler, uhjemlet kreditt, belaste selskapet med private utgifter eller uhjemlet bruk av selskapets eiendeler til private formål.⁸⁰

---

⁷⁷ Ot.prp.nr.23 (1996-1997) s.72

⁷⁸ Andenæs (2016) s. 347 jf. Normann Aarum s 64 og 349 flg. og Aarbakke mfl. 3 utg. 2012 s. 528

⁷⁹ Andenæs (2016) s. 374

⁸⁰ Andenæs (2016) s. 347

Sondringen for hvor grensen mellom styremedlemmenes egeninteresse og den ulovfestede lojalitetsplikten ovenfor selskapet ble satt på spissen i i Rt. 1932 s. 951 (Søndre gate 26). Dommen gjaldt et tilfelle der en selskapskreditor tilbød Høiseth (Selskapets enestyre) å kjøpe en fordring mot selskapet for et betydelig lavere beløp enn dens pålydende. Høiseth tok følgelig på seg oppgaven som kreditor mot selskapet han selv var styremedlem i, og krevde hele pålydende av fordringen dekket. Selskapet mente at han ikke kunne kreve mer enn det han hadde kjøpt fordringen for. Høiseth fikk medhold i denne saken, men dommen står likevel av prinsipiell da førstvoterende uttalte at det er en plikt for styremedlemmer: «...som efter almindelige rettsregler maa paahvile ethvert styremedlem i et aktieselskap til at vareta selskapets interesser».⁸¹

Ved brudd på den alminnelige lojalitetsplikten kan styremedlemmene bli erstatningsansvarlige, både strafferettslig og økonomisk. Når man taler om brudd på lojalitetsplikten, er det ofte i tilfeller hvor styret har gjort en avgjørelse som ivaretar andre interesser til på bekostning av vinningsformålet. I slike tilfeller vil det lett kunne oppstå et spenningsforhold i lojalitetsplikten.⁸²

Myndighetsmisbruksregelen i § 6-28 er langt på vei tuftet på de samme prinsippene som følger av lojalitetsplikten. Lojalitetsplikten og myndighetsmisbruk ved tilsidesettelse av vinningsformålet må altså ses i sammenheng.⁸³ Kapittel 4.3.2.1 inneholder en redegjørelse for generalklausulen i § 6-28 og dens betydning for styrets adgang til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet.

3.3 Styrets erstatningsansvar⁸⁴

Dersom et styremedlem har gjort en handling som strider med lojalitetsplikten eller reglene om myndighetsmisbruk, så kan styremedlemmet holdes erstatningsansvarlig. I dette kapittelet

---

⁸¹ Rt. 1932 s. 951 s. 954

⁸² Andenæs (2016) s. 344

⁸³ Truyen (2005) s. 31

⁸⁴ Det er i utgangspunktet upresist å bruke overskriften “styrets erstatningsansvar” ettersom ansvaret er individuelt. Formuleringen benyttes primært av pedagogiske grunner.

redegjøres det for grunnlaget for erstatningsansvaret, og hvorvidt aktsomhetskravet til styremedlemmene har betydning for deres handlingsrom til å fatte avgjørelser til fordel for andre interesser enn vinningsformålet.

Hovedregelen om styrets erstatningsansvar følger av asl./asal § 17-1 første ledd.

Bestemmelsen lyder:⁸⁵

Selskapet, aksjeeier eller andre kan kreve at daglig leder, styremedlem, medlem av bedriftsforsamlingen, gransker eller aksjeeier erstatter skade som de i den nevnte egenskap forsettelig eller uaktsomt har voldt vedkommende.⁸⁶

Erstatningsansvaret etter § 17-1 er et ansvar for det enkelte styremedlem, og ikke styret som selskapsorgan.⁸⁷ Bestemmelsen omfatter ansvar både ovenfor selskapet og andre som kan ha blitt påført tap ved handlinger av ansvarssubjektene.⁸⁸

For at et styremedlem skal kunne holdes ansvarlig må i utgangspunktet de alminnelige vilkårene fra alminnelig erstatningsrett være oppfylt.⁸⁹ Bestemmelsene i aksjelovene er en kodifisering av den alminnelige culpa normen i erstatningsretten, og er utformet som en rettslig standard. Et styremedlem kan bare stilles til ansvar for tap dersom det “forsettelig eller uaktsomt” har “voldt” et økonomisk tap, jf. asl./asal. § 17-1.

Det erstatningsrettslige vilkåret om ansvar (culpaansvaret) har både en objektiv og en subjektiv side. For den subjektive side er det avgjørende om vedkommene har handlet ut i fra de forventinger som kan stilles til et normalt og samvittighetsfult styremedlem i en tilsvarende situasjon.⁹⁰ Spørsmålet om et styremedlems handlemåte objektivt sett er uforsvarlig, må løses

---

⁸⁵ Regelen viderefører § 15-1 i aksjeloven 1976.

⁸⁶ Lov om allmennaksjeselskaper er det en tilsvarende bestemmelse. Den omfatter imidlertid ikke sakkyndige.

⁸⁷ Andenæs (2016) s. 646

⁸⁸ Andenæs (2016) s. 645

⁸⁹ Ansvarsgrunnlag, Årsakssammenheng og Økonomisk tap

⁹⁰ Bråthen (2017) s. 207

på bakgrunn av alminnelige rettskildefaktorer som lov, sedvane, alminnelige rettsoppfatninger og reelle hensyn.⁹¹

I dom fra lagmansretten beskrev førstvoterende culpanormen for styremedlem som:

«Det er den normalt forstandige handlemåte for et styremedlem som danner utgangspunktet for fastleggelsen av aktsomhetsnormen.»⁹²

Dette kan ses på som et uttrykk for den alminnelige erstatningsrettslige oppfatningen om *Bonus pater familias*, og at styremedlemmet må handle på en slik måte som forventes av et alminnelig menneske med samme ansvar. Aktsomhetskravet til styremedlemmene må imidlertid variere ut i fra selskapets art og ytterligere omstendigheter.

Aktsomhetskravet skjerpes for eksempel på områder hvor lovgivningen presiserer styrets plikter. Dette gjelder for eksempel § 6-12 og § 6-13 som gjelder styrets- og kontrollfunksjoner. Av betydning er også § 3-4 om krav til forsvarlig egenkapital og § 3- 5 om handleplikt ved tap av egenkapital, av særlig hensyn til kreditorinteressen.

På den andre siden er kravet til styremedlemmenes aktsomhet lempeligere når det er snakk om forretningsmessige avgjørelser.⁹³ Marthinussen og Aarbakke uttalte i denne forbindelse :

“Det å drive virksomhet innebærer en økonomisk risiki, om enn i sterkt varierende grad. At forhold i ettertid fremstår som utslag av en feilvurdering hører til de risiki som virksomhetsutøvelse innebærer. Selskapet, dets aksjeeiere eller kreditorer kan ikke kreve erstatning for tap som er utslag av slike risiki. For at ansvarsgrunnlag skal foreligge, må tillitsmennene ha begått feil utover det å ta forretningsmessige risiki.”⁹⁴

---

⁹¹ Aarum (1994) s. 189

⁹² LB-1995-3002, Under førstvoterendes innledende bemerkninger om ansvarsgrunnlag.

⁹³ Aarum (1994) s. 333

⁹⁴ Aarum (1994) s. 333, med henvisning til Marthinussen / Aarbakke s. 532

Av uttalelsen kan det utledes at styret i større grad er beskyttet mot erstatningsansvar, all den tid disposisjonen er av en forretningsmessig art. Betydningen dette har for styrets adgang til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet, og om virksomhetsangivelsens praktiske betydning som rettsgrunnlag, vil bli nærmere behandlet i kap. 4.1.

Det er i litteraturen diskutert hvorvidt det nye og økte fokuset på selskapsinteressen kan påvirke aktsomhetsnormen for styremedlemmene. Aarum uttalte i 1994 at:

“Det er nærliggende å anta at debatten rundt selskapsbegreper og tendensen til å inkludere andre gruppers interesse enn aksjonærenes, har ført til at det skal mer til før man holder styremedlemmene erstatningsansvarlige ovenfor selskapet for å ha fremmet utenforliggende hensyn på bekostning av hensynet til profittmaksimering.”⁹⁵

Aarum referer her til at et økt fokus i tråd med stakeholder-teorien kan bidra til å sette en høyere terskel for å holde styret ansvarlig for å ha fremmet utenforliggende hensyn på bekostning av vinningsformålet. Aarum sin oppfatning kan tale for at styret har et større handlingsrom til å ivareta eksterne interesser enn tidligere i selskapsretten, all den tid styret ikke i like stor grad risikerer å bli holdt erstatningsrettslig ansvarlig.

På den andre siden mener Perland i 2013 at det i løpet av de siste årene har blitt en betydelig økning i antall saker knyttet til styreansvar.⁹⁶ Dette kan imidlertid forklares med at styrets plikter er blitt presisert og skjerpet i de nyere aksjelovene, og at det er større krav til styremedlemmenes profesjonalitet enn tidligere.⁹⁷ En annen mulig årsak til økningen er at selskapskreditorer og andre i større grad enn tidligere søker tapet sitt dekket hos styremedlemmer, samt at kreditorer oftere lider tap som følge av økonomiske nedgangstider.⁹⁸

---

⁹⁵ Aarum (1994) s. 366

⁹⁶ Perland (2013) s. 21- 22

⁹⁷ Bråthen (2017) s. 206

⁹⁸ Perland (2013) s. 22

Utbredelsen av styreansvarsforsikringer kan også tenkes å ha bidratt for kreditorene til å få dekket kravene sine.⁹⁹

I lys av drøftelsen over er det klart at styret må etterleve sin myndighetsutøvelse vel vitende om at uforsvarlige avgjørelser kan føre til erstatningsansvar. Styret må derfor utvise forsiktighet ved avgjørelser som fraviker vinningsformålet til fordel for andre interesser. Imidlertid er selskapsinteressen et dynamisk begrep, og i tråd med dette er det rimelig at aktsomhetsnormen tilpasses. En tilpasning av normen gjør seg særlig gjeldene hvor man taler om avgjørelser av forretningsmessig karakter.

4 Rettsgrunnlag for styrets adgang til å ivareta andre interesser

I kapittel 2 er det redegjort for hvilke hensyn som omfattes av selskapsinteressen. I kapittel 3 er det redegjort for rammene for styrets handlingrom. I dette kapittelet drøftes mulige rettsgrunnlag som kan være av praktisk betydning for styrets adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet.

Kapittelet innledes med en gjennomgang av selskapets virksomhetangivelse, og i hvilken grad den gir styret et handlingsrom til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet. Deretter vil det bli redegjort for myndighetsmisbruksregelen, som i dag er det mest nærliggende rettsgrunnlaget for oppgavens problemstilling. Til sist drøftes styrets adgang til å ivareta andre interesser med utgangspunkt i gaveregelen i § 8-6 (2). Alle de aktuelle rettsgrunnlagene deler et felles vurderingstema: Hva skal til for at styret i urimelig grad tilsidesetter vinningsformålet til fordel for andre interesser?

4.1 Virksomhetsangivelsen

Styrets medlemmer plikter å etterleve selskapets økonomiske formål (vinningsformålet) i tråd med virksomhetsangivelsen. Denne plikten kommer nærmere til uttrykk i LG-2014-173686:

---

⁹⁹ Magne Strandberg, Arnt Skjefstad (2017) s.157

«(...) vinningsformålet [må] være ivaretatt, jf. aksjeloven § 5-21. Dette forutsetter bl.a. at beslutningen ikke er i strid med selskapets forretningsmessige formål slik dette fremgår av vedtektene.»¹⁰⁰

Ved vurderingen av om en disposisjon ligger innenfor rammene til selskapets virksomhetsangivelse, må det først gjøres en tolkning av vedtektene.¹⁰¹ Ved en tolkning av vedtekter er det i første rekke vedtektenes ordlyd som er avgjørende. Dersom det ikke skulle være den objektive ordlyd er utgangspunktet for tolkning, vil det ofte bli svært krevende for styret å handle i samsvar med vedtektene. Subjektive oppfatninger blant stiftere eller eiere på senere tidspunkt kan også få betydning, samt selskapets praksis over tid.¹⁰² De subjektive elementer har vanligvis liten gjennomslagskraft, særlig opp mot en klar ordlyd.¹⁰³ Dersom ordlyden er uklar kan imidlertid subjektive oppfatninger i større grad vektlegges.¹⁰⁴

Et relevant spørsmål for oppgavens problemstilling er i hvilken grad virksomhetsangivelsen kan benyttes som rettsgrunnlag av styret for å ivareta andre interesser. I Rt. 1922 s. 272 (Freia) ble det reist spørsmål om selskapet hadde foretatt en disposisjon som lå utenfor rammene gitt i virksomhetsangivelsen. Saken omhandlet generalforsamlingens adgang til å gi gaver uten tilslutning av samtlige aksjonærer, og markerer vinningsformålets ytre grense jf. kap. 2.2.4 om Vinningsformålets reklame og omdømmeverdi. Til tross for avgjørelsens alder har den fremdeles relevans. Dommen kan si noe om hvordan Høyesterett tilnærmet seg virksomhetsformålet som rettsgrunnlag for å tilgodese andre interesser. I denne forbindelse uttalte Høyesterett at saken måtte løses på grunnlag av «selskapskontrakten og selskapets vedtægter i forbindelse med almindelige retsgrundsætninger»¹⁰⁵ Høyesterett valgte imidlertid

---

¹⁰⁰ LG-2014-173686 s.9

¹⁰¹ Andenæs (2016) s. 53

¹⁰² Rt. 2013-241. Eksempel på hvordan selskapets praksis kan være relevant ved tolkning.

¹⁰³ Rt. 2011-1641. Eksempel på sak hvor subjektive elementer ble tillagt liten vekt.

¹⁰⁴ Eksempel på dom hvor de subjektive elementer fikk mer vekt: RT.1994-471 og LA-2006-152797. Disse gjelder særlig hvor ordlyden er uklar.

¹⁰⁵ Rt. 1992 s. 272 s. 274

å ikke gå nærmere inn på en tolkning av vedtektene. Vurderingen som ble gjort knyttet seg i stor grad til «almindelige retsgrundsætninger», og ikke virksomhetsangivelsen.¹⁰⁶

Av dette kan det utledes at Høyesterett ikke anser en vurdering ut i fra virksomhetsangivelsen som det mest passende rettsgrunnlaget for å bestemme om styrets disposisjon trosser vinningsformålet eller ikke. For en slik vurdering i dag vil myndighetsmisbruksreglene (§ 6-28) være mer treffende, som vil bli nærmere behandlet i kapittel 4.3.2

Spørsmålet i det følgende er om virksomhetsangivelsen gir styret et handlingsrom til å ivareta andre interesser.

I Rt. 1932 s. 739 ble det slått fast at en disposisjon foretatt av styret lå utenfor selskapets virksomhetsformål. Vurderingen knyttet seg til om selskapet hadde beveget seg utenfor sin virksomhet. Her uttalte flertallet att:

«Det maa blandt annet komme an paa om disposisjonen staar i nogen rimelig forbindelse med selskapets virksomhet og interesser, og om dens omfang og rekkevidde staar i forhold til disse interesser.»¹⁰⁷

Uttalelsen tilsier at så lenge vinningsformålet ikke er krenket, og disposisjonen er i tråd med selskapets forretningsmessige formål, har styret et vidt handlingsrom til å ivareta andre interesser som inngår i selskapsinteressen. Denne forståelsen underbygges av at virksomhetsangivelsen ikke kan tolkes utvidende, men slik at beslutninger som indirekte fremmer selskapets formål likevel kan tillates.¹⁰⁸ Med henvisning til Rt. 1932 s. 739 angir Andenæs den rettslige vurderingen som et spørsmål om disposisjonen «etter sin art står i rimelig forbindelse med den vedtektsbestemte virksomheten, og om dens omfang står i rimelig forhold til denne virksomheten».

---

¹⁰⁶ Rt. 1922 s. 272, s. 274

¹⁰⁷ Rt. 1932 s. 739, s. 740

¹⁰⁸ Andenæs (2016) s. 53

Det virker dermed klart at så lenge vinningsformålet i rimelig grad er oppfylt ved den foretatte disposisjonen har styret et visst handlingsrom. Som drøftet i kapittel 3 om styrets erstatningsansvar, senkes kravet til styremedlemmers aktsomhet ved forretningsmessige disposisjoner. I sammenheng med dette kan det tenkes at styret ved forretningsmessige disposisjoner har anledning til å ivareta andre interesser så lenge disposisjonen ikke er strid med vinningsformålet.

Denne adgangen kan nærmere utforskes med utgangspunkt i rettspraksis. I Rt. 1931 s. 993 hadde en minoritet i et hvalfangstaksjeselskap anlagt søksmål i selskapets navn mot styret for å ha overskredet bemyndigelse gitt av generalforsamlingen til å anvende selskapets midler til støtte for et nytt selskap som skulle drive med hvalfangst langs Perus kyst. Dommen gjaldt primært spørsmålet om styret hadde overskridt sin kompetanse, og dermed foretatt en disposisjon i strid med vinningsformålet.¹⁰⁹ Retten uttalte at erstatningsansvaret ikke hadde til hensikt å ramme:

“Feiltakelser fra styrets side i dets syn på utviklingen av de forhold som styret er satt til at skjømte, når styret herunder har anvendt med omhu og den sakkunnskap, som det er i besiddelse av, under skjøtselen av sin stilling.¹¹⁰

Høyesterett kom følgelig til at de ikke ville prøve styrets forretningskjønn, og at de i så henseende ikke kunne bebreide styret.

Hva hvis styret i denne saken utnyttet adgangen gitt gjennom forretningskjønnet til å ivareta også andre interesser? I stedet for å investere i et annet selskap som drev med hvalfangst, kunne styret for eksempel investert i et selskap som utviklet nye jaktredskaper som igjen tok sikte på mer humane metoder for jakt av hval. En slik disposisjon ville både kunne etterlevd vinningsformålet, og samtidig gitt en merverdi ovenfor forbrukerne. Et hypotetisk spørsmål er hvordan domstolene ville forholdt seg til en slik disposisjon, og hvor langt ville det vært

---

¹⁰⁹ Aarum (1994) s. 332

¹¹⁰ Rt.1931 s. 993 s. 1000

mulig å tøyе forretningskjønnet opp mot vinningsformålet, Som det fremkommer av Freia-dommen er det adgang til å tøyе vinningsformålets grenser langt.¹¹¹

I lys av drøftelsen over er ikke virksomhetsangivelsen det mest treffende rettsgrunnlaget for styrets adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet. Spørsmålet om styret urimelig tilsidesetter vinningsformålet til fordel for andre interesser vurderes mer treffende etter reglene om myndighetsmisbruk.

Det er klart at styret må etterleve vinningsformålet og selskapets forretningsmessige formål. Et interessant spørsmål er imidlertid hvor langt styret kan tøyе deres forretningsmessige skjønn til å ivareta andre interesser. Så lenge styret holder seg innenfor rammene som er angitt i virksomhetsformålet så står ikke vinningsformålet til hinder for å tilkjenne andre interesser der det er rom for det.

4.2 Myndighetsmisbruk

Reglene om myndighetsmisbruk var tidligere ulovfestet. Først ved vedtakelsen av Aksjeloven i 1976 innførte lovgiver en generalklausul mot myndighetsmisbruk. Regelen i asl. § 5-21 gjelder myndighetsmisbruk av generalforsamlingen og ivaretar aksjeeierminoritetens interesser, mens § 6-28 retter seg mot styret, ledelsen og andre som representerer selskapet etter §§ 6-30 til 6-32. Som nevnt i kapittel 3.3 må reglene ses i sammenheng med styrets lojalitetsplikt.

Av forarbeidene til aksjeloven av 1976 fremkommer det at 5-21 og § 6-28 må ses i sammenheng med hverandre, og at det er snakk om “tilsvarende” generalklausuler.¹¹² Dette innebærer for den følgende drøftelsen at kilder knyttet til § 5-21 også kan være relevante for tolkningen av § 6-28. Ettersom oppgaven er avgrenset mot styret, så vil den nærmere redegjørelsen vil derfor ta utgangspunkt i § 6-28.

---

¹¹¹ Kapittel 2.2 om Vinningsformålet

¹¹² Ot.prp. nr. 19 (1974-75) s. 111

4.2.1 § 6-28

I følge § 6-28 første ledd er det et forbud mot at styret, daglig leder og andre som representerer selskapet foretar seg noe som gir “visse aksjeeiere eller andre en urimelig fordel på andre aksjeeieres eller selskapets bekostning”.

Bestemmelsen viser at styremedlemmers ivaretagelse av enkeltinteresser må vurderes opp mot en urimelighetsbegrensning som danner en grense for handlingsrommet. I det følgende vil det drøftes hva som skal til for at vinningsformålet må anses som tilsidesatt, og i hvilken grad bestemmelsen gir styret adgang til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet.

4.2.2 Rettighetssubjektene i § 6-28

Et sentralt spørsmål er hvem som kan påberope seg bestemmelsen? Etter § 6-28 kan det ikke gis en urimelig fordel på «aksjeeiernes eller selskapets bekostning». Det følger klart av ordlyden at selskapets aksjonærer er beskyttet. Et interessant spørsmål er imidlertid om «selskapet» som et uttrykk for selskapsinteressen også er vernet av bestemmelsen. Ordlyden i bestemmelsen tilsier at man må se aksjeeierne og selskapet som to forskjellige interessesubjekter.¹¹³

Ved en naturlig tolkning av ordlyden er “selskapet” å forstå som en juridisk person. Dette vil si at handlinger som går på bekostning av selskapet vil kunne sies å påvirke selskapets verdi eller formue. Det er nærliggende å anta at de hensyn som omfattes av selskapsinteressen jf. kapittel 2 også er vernet av vilkåret.

I forarbeidene uttales det at styret skal fremme «aksjonærenes interesser innenfor rammen av gjeldende lov og under hensyntagen til de sosiale forpliktelser selskapet har som arbeidsgiver».¹¹⁴ Dette tilsier at styret har en plikt til å ivareta og avveie de ulike interessene i selskapet - altså selskapsinteressen som en helhet. Det kan tenkes at lovgivers formål med bestemmelsen er å bygge under styrets plikt til å fatte balanserte avgjørelser, og unngå å tilgodese enkelte interessegrupper på urimelig vis. Dette taler for at andre interesser enn vinningsformålet også er vernet av bestemmelsen.

---

¹¹³ Solem (2001) s. 469

¹¹⁴ Ot.prp.nr.19 (1974-1975) s. 111

Den senere tids fokus på selskapers ansvar i samfunnet trekker ytterligere for at et bredere spekter av interesser bør være vernet av myndighetsmisbruksreglene. Styret har på sin side et selvstendig ansvar for å avveie de ulike interesser jf. kapittel 3. Dette taler for at flere interessegrupper må kunne påberope seg bestemmelsen, og kreve en avgjørelse som oppleves urettmessig prøvd av rettsanvender i § 6-28.

På bakgrunn av drøftelsen over så er det grunnlag for å anse de hensyn som omfattes av selskapsinteressen som vernet jf. formuleringen “på selskapets bekostning” i aksjeloven § 6-28. Dette innebærer at styret har en plikt til å foreta forsvarlige avveininger av de ulike interesser som knytter seg til selskapet. Det neste spørsmålet er hvorvidt en disposisjon gjort av styret kan sies å utgjøre en “urimelig fordel” på bekostning av en tredjepart. For dette tilfellet er det snakk om vinningsformålet.

4.2.4 Vilkåret om “Urimelig fordel”

Et av vilkårene som må være oppfylte etter § 6-28 for at det skal være tale om myndighetsmisbruk, er at “fordelen” skal være «urimelig». En naturlig tolkning av ordlyden tilsier at det er snakk om en disposisjon som urettferdig begunstiger noen på bekostning av en annen berettiget part. Ordlyden “urimelig” tilsier at det skal en del til før en avgjørelse vil rammes av § 6-28. Videre må det foretas en konkret helhetsvurdering av disposisjonen, basert på en bred interesseavveining.¹¹⁵

Det nærmere innholdet i vilkåret er redegjort for i LF-2010-160231. Drøftelsen gjaldt den tilsvarende bestemmelsen i §5-21 for generalforsamlingen, men har direkte overføringsverdi. Førstvoterende uttaler at “ved anvendelsen av asal. § 5-21 må det legges betydelig vekt på selskapets vinnings- og virksomhetsformål”. Det er følgelig på det rene at vinningsformålet er det sentrale hensynet som skal ivaretas. Det relevante for vurderingen er altså om vinningsformålet i urimelig grad er tilsidesatt til fordel for andre interesser. Urimelighet kan da bestå i at beslutningen er egnet til å begunstige noen på selskapets bekostning. Det fremkommer av forarbeidene til § 6-28 at «ingen tredjemannsinteresser skal *utilbørlig* fremmes til skade for aksjeeiernes felles interesser».¹¹⁶ Dette tilsier at det kan være rom for å

---

¹¹⁵ LF-2010-160231, under Lagmannsrettens bemerkelser.

¹¹⁶ NUT 1970:1 s. 123

fremme andre interesser så lenge avgjørelsen ikke medfører en utilbørlig skade. Styret gis dermed et vidt handlingsrom til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet.

Bestemmelsen setter for øvrig en grense for i hvilken grad styremedlemmene kan tillegge andre enkeltinteresser vekt. For eksempel vil vinningsformålet, og dermed § 6-28 være krenket i tilfeller hvor styret beslutter å bruke alt overskuddet i selskapet på bonuser til de ansatte, eller urimelig store veldighetsgaver.

For å vurdere om en disposisjon innebærer en urimelig fordel på bekostning av vinningsformålet, må det gjøres en vurdering av om *inngrepsterskelen* er overtrådt og om disposisjonen kan *saklig begrunnes*. Som det uttales i Ot.prp nr. 19 (1974-1975)¹¹⁷:

“Hovedsaken er at vedtaket som gir en aksjeeier eller tredjemann fordel til forrang for andre aksjeeiere eller selskapet, må bygge på et saklig forsvarlig grunnlag.”¹¹⁸

4.2.4.1 Inngrepsterskelen og saklighetskravet

Truyens artikkel *Myndighetsmisbruk i aksje- og allmennaksjeselskaper* (2005) blir av Woxholt omtalt som standardverket om emnet i norsk rett.¹¹⁹ Truyen deler urimelighetsvurderingen i to. Først må den omtvistede beslutningen overstige en *inngrepsteskel*, før det deretter foretas en vurdering basert på om disposisjonen oppfyller vinningsformålet etter *saklighetskravet*.¹²⁰

Lovgivers bakgrunn for å benytte seg av en inngrepsterskel er å gi styret handlingsrom ved sin myndighetsutøvelse, og ved å hindre at ikke en hver mindre avgjørelse kan overprøves av domstolene.¹²¹ Skjønnsmarginen som inngrepsterskelen representerer gir uttrykk for at styrets

---

¹¹⁷ Generalklausulen § 6-28 er den samme som aksjeloven av 1976 § 8-14. Forarbeidene herfra vil dermed ha betydning.

¹¹⁸ Ot.prp nr. 19 (1974-75) s. 111 og 112.

¹¹⁹ Woxholth (2018) s. 82

¹²⁰ Truyen (2004) s. 317.

¹²¹ Truyen (2004) s. 316

handlingsrom vil reguleres ut i fra disposisjonens art, og hvilke omstendigheter som foreligger.¹²²

Det kan dermed tenkes at dersom styret foretar en disposisjon som tilgodeser andre interesser uten å kunne knyttes direkte eller indirekte til vinningsformålet vil dette lett kunne overstige inngrepsterskelen. Når det kommer til forretningsmessige avgjørelser skal det som drøftet mer til for at domstolen kan blande seg inn i styrets avgjørelser.¹²³

Werlauff har uttalt at ”Domstolene avgjør retstvister, ikke interessetvister”. Videre mener han at domstolene verken kan eller skal sette sitt skjønn over majoriteten eller ledelsens.¹²⁴ Det er altså ikke rettsanvenders oppgave å foreta forretningsmessige vurderinger. Dette kan blant annet gi styret et handlingsrom til å ivareta andre interesser.¹²⁵

Ved en eventuell overskridelse av inngrepsterskelen gjør saklighetskravet seg gjeldene. Truyen mener at saklighetskravets funksjon er å åpne for en utvidelse av kompetansen utover den skjønnsmargin som følger av inngrepsterskelen.¹²⁶ Kravet kommer altså inn der inngrepsterskelen er overtrådt. Her er igjen vinningsformålet i kjernen av vurderingen.

I følge forarbeidene er en særfordel som er basert på et saklig og forsvarlig grunnlag, og som er i selskapets interesse ikke å anse som «urimelig».¹²⁷ Det fremkommer videre av aksjelovens forarbeider:

---

¹²² Truyen (2004) s. 317

¹²³ Kapittel 3.3 og 4.1

¹²⁴ Werlauff (1991) s. 50-51. Om domstolenes adgang til å overprøve forretningsmessige beslutninger, se Rt. 1999 s. 1682 (Østlendingen).

¹²⁵ Kapittel 4.2.3 Virksomhetangivelsen

¹²⁶ Truyen (2004) s. 315.

¹²⁷ Ot.prp. nr. 19 (1974-75) s. 111-112

“at vedtak som gir en aksjeeier eller tredjemann fordeler til forrang for andre aksjeeiere eller selskapet, må bygge på et saklig forsvarlig grunnlag. Hvor et slikt grunnlag mangler bør det reageres.”¹²⁸

Dette tilsier at rettsanvenders oppgave er å føre kontroll med at styrets avgjørelser til en hver tid er saklig begrunnet, og ikke strider i for stor grad mot vinningsformålet.

Dersom styrets beslutning ikke fremstår som saklig vil den kunne bli anset som et brudd på myndighetsmisbruksreglene.¹²⁹ Hva som kvalifiserer som et saklig grunnlag må vurderes ut i fra selskapets virksomhet og andre relevante omstendigheter. Styrets retningslinjer for sine beslutninger fremkommer i stor grad av selskapets forretningsmessige formål og strategi, samt lojalitetsplikten ovenfor aksjonærene.¹³⁰

4.2.2 Styrets adgang til å ivareta andre interesser jf. § 6-28

I lys av redegjørelsen i Kapittel 4.3.2 om myndighetsmisbruk konstateres det med at selskapet har en vid adgang til å tilgodese andre interesser uten at disposisjonen nødvendigvis betegnes som myndighetsmisbruk.

For det første er det klart at det ikke er bare selskapets aksjonærer som er vernet av bestemmelsen. Selskapet i seg selv er også vernet, og følgelig selskapsinteressen i sin helhet. Dette understøttes i LF-2010-160231, hvor førstvoterende uttaler at:

«§ 5-21¹³¹ må oppfattes som en sikkerhetsventil. Det er med denne bakgrunn at det tillates forskjellsbehandling når denne er saklig begrunnet i selskapets interesser.»¹³²

For det andre gir *inngrepsterskelen* styret et vidt handlingsrom til å balansere ulike interesser opp mot hverandre. Skulle imidlertid en disposisjon gjort av styret overskride

---

¹²⁸ Ot. prp. nr. 19 (1974-1975) s. 112-113

¹²⁹ Truyen (2004) s. 320

¹³⁰ Knoph (2004) s. 521.

¹³¹ Uttalelsen gjelder for § 5-21, men har også betydning for forståelsen av § 6-28.

¹³² LF-2010-160231 s. 9

inngrepsterskelen så innebærer *saklighetskravet* en mulighet til å forsvare disposisjonen, så lenge den har grunnlag i en saklig vurdering.

4.3 Gaver (§ 8-6)

Som rettsgrunnlag for styrets adgang til å ivareta andre interesser enn vinningsformålet er reglen om gaver relevant. Gaveregelen innebærer et unntak fra vinningsformålet, og gir styret adgang til å gi gaver jf. asl./asal § 8-6 (2):

- (1) “Generalforsamlingen kan beslutte² å gi leilighetsgaver, og dessuten gaver til allmennyttig eller liknende formål som må anses rimelige ut fra gavens formål, selskapets stilling og omstendighetene for øvrig”
- (2) “Styret kan til samme formål gi gaver som i forhold til selskapets stilling er av liten betydning.
- (3) Andre gaver kan bare gis med tilslutning fra samtlige aksjeeiere og bare dersom gaven ligger innenfor rammen av de midler som kan benyttes til utdeling av utbytte.

Av asl. § 8-6 (2) følger det at også styret har adgang til å gi gaver i visse tilfeller. De materielle vilkårene som gjelder for generalforsamlingens adgang til å gi gaver jf. asl. § 8-6 (1), er også de samme som gjelder for styret.¹³³

Styret har mulighet til å beslutte å gi leilighetsgaver, samt gaver til allmennyttig eller lignende formål som må anses rimelige ut i fra gavens formål, jf. § 8-6 første ledd. Leilighetsgaver gis for eksempel til selskapets ansatte hvis de fyller år, gifter seg eller slutter i tjenesten.¹³⁴ Gaver til allmennyttige formål er for eksempel bidrag forskning, tiltak som kommer allmenheten til gode, katastrofe hjelp og støtteaksjoner.¹³⁵ Det følger av forarbeidene til aksjeloven 1976 at styrets handlingsrom i første rekke tar sikte på å gi leilighetsgaver og mindre beløp til veldedighet.¹³⁶

---

¹³³ Aarbakke (2004) m.fl. s. 602

¹³⁴ Ot.prp.nr. 61 (1980-1981) s. 8

¹³⁵ Andenæs (2016) s. 457

¹³⁶ Innstillingen 1970 s. 174.

Innenfor de angitte rammene skal styrets adgang til å foreta gavedisposisjonen vurderes ut i fra gavens formål, selskapets økonomiske stilling og omstendighetene for øvrig jf. asl. § 8-6 (1). Det er for eksempel lettere å godta en gave som antas å fremme selskapets interesser direkte eller indirekte. Videre er det større sannsynlighet for å godta gaven jo bedre selskapets økonomiske stilling er.

Videre inngår det for styret et tilleggsvilkåret om at gaven må være av “liten betydning” i forhold til selskapets stilling jf. asl § 8-6 (2).¹³⁷ Styrets kompetanse er derfor snevrere en den tilsvarende kompetansen som generalforsamlingen har.¹³⁸ Vurderingsgrunnlaget tilsier at det må foretas en skjønnsmessig helhestvurdering. I vurderingen vil det være naturlig å infortolke selskapets økonomiske stilling, samt andre omstendigheter som vil påvirke gavens betydning ovenfor selskapet.

Gavens størrelse vil komme i betraktning i forbindelse med dens betydning. Betydningen av størrelsen må vurderes ut i fra hvor god økonomi hvert enkelt selskap har. I følge Aarum er det antatt at kravet til at gaven er av “liten betydning” er absolutt.¹³⁹ Dette tilsier at styret ikke har adgang til å gi en gave av stor verdi for selskapet, uavhengig om at formålet med gaven tilgodeser et allmennyttig formål, og gagnar selskapet indirekte.

I forarbeidene til aksjeloven av 1976 trekkes det frem at gaveformålet nærhet til selskapets forretningsmessige virksomhetsformål er relevant i vurderingen.¹⁴⁰ Uttalelsen knytter seg til første ledd, men gjelder også for styrets adgang til å gi gaver. Uttalelsen kan videre ses i sammenheng med Freia-dommen, hvor gaven som ble gitt til forskning i følge høyesterett i tilstrekkelig grad samsvarte med virksomhetsangivelsen.

Imidlertid tilsvarte gaven gitt i Freia-dommen 1/3 del av overskuddet som var lagt av til utbytte. Dette aksepterte Høyesterett, men i denne saken omhandlet en vurdering om

---

¹³⁷ Aarbakke mf. (2004) s. 602

¹³⁸ Ot.prp. nr. 4 (1957) s. 117 og Aarum s. 377

¹³⁹ Aarum (1994) s. 378

¹⁴⁰ NUT 1970:1 s. 174

generalforsamlingens adgang til å gi gaver.¹⁴¹ I lys av skrankene satt for styrets gavekompetanse jf. § 8-6 (2) ville en tilsvarende sak gjeldene styrets kompetanse til å gi gaver ikke blitt godtatt, all den tid en gav av slik størrelse helt klart ikke er “liten betydning” for selskapet jf. § 8-6 (2).

I lys av drøftelsen over er det klart at styret har en snevrere adgang til å gi gaver enn det generalforsamlingen har. Det er imidlertid på det rene at styret kan gi gaver av mindre karakter, og dermed har mulighet til å fravike vinningsformålet til fordel for andre interesser. Adgangen innebærer et unntak fra vinningsformålet, så lenge det ikke går utover selskapets økonomiske stilling. Utover det som er drøftet over finnes det lite rettspraksis knyttet til grensen for styrets adgang til å gi gaver, og man er i hvert enkelt tilfelle i stor grad overlatt til en tolkning av de vilkår som vedgår av lovens ordlyd.

I vurderingen av hvor grensen for styrets adgang går, må det tas hensyn til at gaver som oftest gis av generalforsamlingen (aksjonærene). Dersom styret er i tvil om de trosser sin gavekompetanse, vil det være naturlig og i tråd med lojalitetsplikten å forhøre seg med generalforsamlingen for hvor grensen går.

5. Avslutning

Rasjonalet bak å opprette et aksjeselskap og innta en posisjon som aksjonær bygger på aksjeselskapets begrensede ansvar, og muligheten for økonomisk gevinst på investeringen. I forlengelsen av dette har styret en lojalitetsplikt ovenfor selskapet og aksjonærene, og en plikt til å etterleve selskapets økonomiske interessene lojalt og forsvarlig (§ 6-12).

Selskaper kan imidlertid ikke isolere seg fra omgivelsene de befinner seg i.¹⁴² Styrets oppgave er å ivareta *selskapsinteressen*, og dette innebærer at styret ved utøvelsen av sitt styreverv må ta hensyn til også andre interesser som gjør seg gjeldene enn vinningsformålet. I tradisjonell selskapsrett har vinningsformålet vært den mest sentrale komponenten i selskapsinteressen, og styrets adgang til å tøye formålet i favør andre interesser har vært begrenset. I nyere tid

---

¹⁴¹ Andenæs (2016) s. 458

¹⁴² Rt. 1922 s. 272 s. 272

foregår det imidlertid et paradigmeskifte, som innebærer et større fokus på interessene til også kreditorer, ansatte og samfunnet hensyntas, særlig ved drift av store selskaper (ASA).

Et av hovedspørsmålene i oppgaven er hvilke interesser som omfattes av *selskapsinteressen*. Temaet er svært aktuelt all den tid innholdet i begrepet ikke er nevnt eksplisitt i loven, og i hovedsak gjør seg tilkjenne i rettspraksis og juridisk teori. Den nyere avgjørelsen i HR-2018-570-A fastslår at selskapsinteressen ikke er et entydig begrep som inneholder mer enn vinningsformålet. Dette er det også støtte for i andre rettskildefaktorer.

Utover hva som konstateres i HR-2018-570-A, er det grunnlag for å konstatere at innholdet i *selskapsinteressen* til en hver tid omfatter alle relevante hensyn som styret må ta hensyn til for å ivareta en forsvarlig drift av selskapet. Hva som er relevante hensyn må vurderes ut i fra selskapets styringsdokumenter og aktuelle rettskildefaktorer, men også alminnelig etikk, moral og samfunnets politiske strømninger for øvrig. Selskapsinteressen er et dynamisk begrep, hvor innholdet til en hver tid er i endring og gjenstand for en bred interesseavveining.

Hvordan de forskjellige interessene skal balanseres opp mot hverandre må vurderes ut i fra deres nærhet og relevans til selskapet som sådan. For store selskaper er det normalt at ansatte og kreditorer har en sentral rolle i selskapets drift, og deres interesser må tillegges stor vekt. Interessenes relevans må videre vurderes ut ifra omstendighetene for øvrig. For eksempel vil det for et selskap som driver en direkte miljøskadelig virksomhet oppstå mange utfordringer, all den tid lovgiver og samfunnet som sådan tar sikte på å innskrenke slik virksomhet på grunn av skadeomfanget ovenfor omgivelsene. I den forbindelse har for eksempel banker begynt å snevre inn muligheten til å oppta lån for ikke-klimavennlige bedrifter.¹⁴³ Dette er et uttrykk for hvordan ideen om et miljøvennlig og bærekraftig næringsliv har begynt å ta form i praksis.

Et spørsmål er også i hvilken grad styret har adgang til å ivareta andre interesser til fordel for vinningsformålet. Styret har et vidt handlingsrom til å foreta avveiningen av innholdet i

---

¹⁴³ <https://www.nrk.no/hordaland/dnb-vil-droppe-lan-til-selskap-med-hoy-klimarisiko-1.14327672>

selskapsinteressen, så lenge disposisjonen ikke strider mot vinningsformålet.¹⁴⁴ Domstolene trår for eksempel varsomt med å overprøve styrets forretningsmessige skjønn. Det forretningsmessige skjønnet gir styret en adgang til å prioritere også bærekraftige og miljøvennlige investeringer, så lenge de ikke tøyser vinningsformålet, særlig sett i sammenheng med virksomhetsangivelsen.¹⁴⁵

Hvorvidt vinningsformålet er krenket baseres på en balansering av vinningsformålet og de andre interesser som inngår i selskapsinteressen. Dersom vinningsformålet er tilsidesatt i så stor grad at det innebærer en *urimelig fordel* på bekostning av en annen, kan det utgjøre myndighetsmisbruk. Det er i dette tilfellet generalklausulen i § 6-28 som er det mest nærliggende rettsgrunnlaget for styrets ivaretagelse av andre interesser enn vinningsformålet. Men det som i noen tilfeller kan virke som en urimelig tilsidesettelse av vinningsformålet kan i noen tilfeller aksepteres, så lenge det kan konstateres at disposisjonen innebærer indirekte vinning på sikt. Videre innebærer gaveregelen i § 8-6 en unntaksregel til å fravike vinningsformålet. Styremedlemmenes adgang til å gi gaver er imidlertid liten i forhold til aksjonærenes.

For styret kan det i mange tilfeller være vanskelig å tyde innholdet i selskapsinteressen, og hvordan de skal vektlegge sine vurderinger. Det kan i mange tilfeller kreve stor innsikt og erfaring av styremedlemmene for å i best mulig grad ivareta de aktuelle interessene, og det er lett å trå feil. Ved uforsvarlig opptreden kan de bli holdt både strafferettslig og økonomisk ansvarlige.

Kreditorinteressen ble inntatt i Ytternes-dommen. Videre viser lovgiver en klar tendens i retning av å beskytte de ansattes rolle i selskapskonstruksjonen. I tråd med CSR, annen lovgivning og de generelle oppfatninger i dagens samfunnspolitiske fauna, er det også holdepunkter for å anerkjenne en rettslig trend i selskapsretten for ivaretagelse av samfunn og miljø i større grad enn før. En lovfesting av disse allerede etablerte prinsippene i selskapsinteressen er en naturlig formalisering av denne trenden, som vil kunne gi både

---

¹⁴⁴ Med unntak for gaveregelen i § 8-6 (2)

¹⁴⁵ <https://www.nrk.no/hordaland/dnb-vil-droppe-lan-til-selskap-med-hoy-klimarisiko-1.14327672>

aksjonærer, styremedlemmer og andre interessegrupper større forutberegnelighet for hvordan selskapet må og skal forvaltes i fremtiden.

Kildeliste

Lover

- Lov 4. juni 1976 nr. 59 om aksjeselskaper (aksjeloven 1976)
- Lov 3. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensingsloven)
- Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskaper (aksjeloven)
- Lov 13. juni 1997 nr. 45 om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven)
- Lov 17. juli 1998 nr. 56 om årsregnskap mv. (regnskapsloven)
- Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv.
- Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven)
- Lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser (anskaffelsesloven)
- Lov 29. juni 2007 nr. 74 om regulerte markeder (børsloven)
- Lov 17. mai 1814 Kongeriket Norges Grunnlov (grunnloven)

Forarbeider

Ot.prp.nr. 7 (1971-1972)	Om lov om endringer i lov av 6. juli 1957 om aksjeselskaper.
Ot. prp.nr. 19 (1974-1975)	Om lov om aksjeselskaper.
Ot.prp.nr. 23 (1996-1997)	Om lov om aksjeselskaper (aksjeloven) og lov om allmennaksjeselskaper (allmennaksjeloven).
Ot.prp.nr. 36 (1993-94)	Om lov om Aksjeselskaper (aksjeloven)
Ot.prp.nr. 61 (1980-1981)	
NUT 1970:1	Innstilling til lov om aksjeselskaper.
NOU 2010:1	Medvirkning og medbestemmelse i arbeidslivet
St.meld. nr. 10 (2008-2009)	Næringslivets samfunnsansvar i en global økonomi

Rettspraksis

Norske Høyesterettsavgjørelser

Rt. 1922 s. 272

Rt.1931 s. 993

Rt. 1932 s. 951

Rt. 1932 s. 739

Rt. 1993 s. 1399

Rt. 1996 s. 742 s. 760

Rt. 2000 s. 2033

Rt. 2000 s. 931

Rt. 2013-241

Rt. 2004 s. 1645

Rt. 2010 s. 306

Rt. 2011-1641

HR-2016-1439-A

HR-2017-2375-A

HR-2018-570-A

Avgjørelser av lagmannsretten

LB-1995-3002

LF-2010-160231

LG-2014-173686

LB-2009-141024

Andre land

Dodge v. Ford Motor Co. 204 Mich. 459, 170 N.W. 668, 3 A.L.R. 413 (1919)

Juridisk teori

- Aarbakke m. fl. (2017) Aarbakke, Magnus, Asle Aarbakke, Gudmund Knudsen, Tone Ofstad og Jan Skåre, *Aksjeloven og allmennaksjeloven: lovkommentar*, 4.utgave (Oslo 2017)
- Aarbakke m. fl (2004) Hans Fredrik Marthinussen og Magnus Aarbakke, *Aksjeloven med kommentarer av Asle Aarbakke og Magnus Aarbakke*, 3. utgave (Oslo 2004)
- Andenæs (2016) Andenæs, Mads Henry ved Ole Andenæs, Stig Berge og Margrethe Buskerud Christoffersen, *Aksjeselskaper og allmennaksjeselskaper*, 3 utgave (Oslo 2016).
- Bråthen (2017) Bråthen, Tore *Selskapsrett*, 5. utgave (Oslo 2017)
- Boe (1996) Boe, Erik. *Innføring i juss – Juridisk tenkning og rettskildelære*. 2. utg. Oslo, Tano Aschehoug, 1996.
- Dramstad (2011) Dramstad, Remi Christoffer, «M&A Break fee-klausuler i et norsk perspektiv», *Tidsskrift for Forretningsjus*, 2011 s. 155-192.
- Eckhoff (2001) Torstein ved Jan E. Helgesen, *Rettskildelære*, 5. utgave (Oslo 2001).

- Woxholt (2018) Woxholt, Geir, Selskapsrett, 6. utgave (Oslo 2018)
- Normann (1994) Normann, Kristin Aarum, Styremedlemmers erstatningsansvar i aksjeselskap, Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1994
- Jakobsen (2018) Jakobsen, Lisa, NTS 2018-2, Vinningsformålet i norsk aksjeselskapsrett
- Schans Christensen (2001) Christensen, Jan Schans, «Hvorledes kan corporate governance-debatten bidrage til udviklingen af dansk selskabsret?», *Nordisk Tidsskrift for Selskabsret* (NTS), 2001:3 s. 294-330.
- Perland (2013) Olav Fr. Perland, "Styremedlemmers erstatningsansvar", *Praktisk økonomi & finans*, 02/2013 s. 21-32 (s. 21- 22).
- Truyen (2004) Truyen, Filip, «Myndighetsmisbruk i aksje- og allmennaksjeselskaper», *Jussens Venner*, volum 39 (2004), s. 305–328
- Truyen (2005) Truyen, Filip, Aksjonærenes myndighetsmisbruk: en studie av asl./asal. § 5-21 og uskrevne misbruksprinsipper (Oslo 2005)
- Werlauff (1991) Werlauff, Erik, Selskabsmasken: lojalitetspligt og generalklausul i selskabsretten (København 1991)

- Werlauff (2016) Werlauf, Erik, Selskabsrett, 10 utgave, (København, 2016)
- Solem (2001) Solem, Eirik, «Salg av «kronjuveler»», Tidsskrift for Forretningsjus (TfF), 2001 s. 451-488.
- Strandberg og Skjefstad (2017) Magne Strandberg, Arnt Skjefstad, “Erstatning for feil gjort i selskapets ledelse”, Tidsskrift for forretningsjus, 02/2017, s. 135-166 (s.157)
- Knoph (2004) Knoph, Ragnar, Knophs oversikt over Norges rett 12.utgave (Oslo 2004)

Andre kilder:

- NUES (2014) NUES. «Norsk anbefaling: Eierstyring og selskapsledelse» (2014): <https://www.nues.no> (17.12.2018)
- www.nrk.no: <https://www.nrk.no/hordaland/dnb-vil-droppe-lan-til-selskap-med-hoy-klimarisiko-1.14327672> (17.12.2018)